

74. Çeviri çocuk kitaplarında Korona: Çocukları bilgilendirme için bir araç**Özüm ARZIK-ERZURUMLU¹**

APA: Arzik-Erzurumlu, Ö. (2021). Çeviri çocuk kitaplarında Korona: Çocukları bilgilendirme için bir araç. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (23), 1148-1173. DOI: 10.29000/rumelide.953690.

Öz

2020, COVID-19 ile birlikte ciddi değişimlerin yaşandığı bir sene oldu. Neredeyse tüm insanlık evlerine kapanmak zorunda kaldı ve neredeyse aynı olan bir hayat sürmeye başladı: okul yok, arkadaşlar yok, yakın temas yok. Dünyanın farklı bölgesindeki çocuklar, ayı hayatı/kültürü/bağlamı paylaştılar. Böyle bir ortamda, Liane Schneider “Conni macht Mut in Zeiten von Corona” adlı kitabı Almanca kaleme aldı. Kitap kısa bir süre sonra Türkçeye çevrilip “Elif Korona Günlerinde Cesaret Veriyor” adıyla yayımlandı. Benzer bir biçimde, çizimlerini ödüllü çizer Axel Scheffler’in yaptığı “Coronavirus A Book for Children” de Türkçeye “Koronavirüs Çocuklar için Koronavirüs Kitabı” olarak çevrildi. Bu eserleri kaynak metinlerle karşılaştırarak inceleyen betimleyici çalışma, kaynak metin ile erek metin arasındaki farklara, eklemeye, çıkarmaya ve ikamelere ve bunların olası nedenlerine dikkat çekmektedir. Çalışma, korkuyu umut ve iyimserliğe çevirmeye çalışan bu eserlerin çevrilmesinde kullanılan stratejileri açığa çıkarmayı ve erek kültürün bu kadar evrensel bir konuda dahi oynayabileceği rolü vurgulamayı amaçlamaktadır.

Anahtar kelimeler: Çocuk yazını, çeviri, COVID, kültürel çeviri, pedagojik çeviri

Corona in translated children’s books: A Tool for informing the children**Abstract**

It is almost too obvious to state that the year 2020 was heavily marked by COVID- 19. Almost all of humanity hunkered down in their homes to sustain a living of no school, no friends, and no close contact. Within such an atmosphere, children living in different parts of the world came to share the same broad experience. Against this shared background, a book by Liane Schneider, “Conni macht Mut in Zeiten von Corona”, was penned in German. Subsequently, it was translated into Turkish under the title “Elif Korona Günlerinde Cesaret Veriyor”. Parallel to this, the award winning internationally acclaimed illustrator undertook the illustration of a different book on the coronavirus, “Coronavirus A Book for Children”, which was also translated into Turkish under the title “Koronavirüs Çocuklar için Koronavirüs Kitabı”. This descriptive study, comparing the target texts against the source texts, aims to reveal the translation strategies such as addition, omission, substitution and the reasons behind these strategies. The paper argues that the pandemic measures taken in the target culture and the image of the child aimed to be created through translation in the target culture play central roles in the translation of these two books.

Keywords: Children’s literature, translation, COVID, cultural translation, pedagogical translation

¹ Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Atlas Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Mütercim Tercümanlık (İstanbul, Türkiye), ozum.erzurumlu@atlas.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-6515-0558 [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi: 12.03.2021-kabul tarihi: 20.06.2021; DOI: 10.29000/rumelide.953690]

1. Giriş

Kelimeler soyut imgeler değildir; kelimeler bireylerde belli başlı duygulara, anılara ve hatta fiziksel tepkilere yol açar.

Douglas Robinson, 1991- 3-64.

Kanadalı Marshall McLuhan (1967) küresel köy kavramını ortaya koyarken ve “Zaman durdu, uzam yok oldu, şimdi eř zamanlı olarak küresel bir köyde yaşıyoruz” satırlarını yazarken muhtemelen pandemi gibi etimolojik anlamı “herkesi etkileyen” olan küresel bir salgını düşünmemişti (s. 63). Ancak 2020'nin mart ayından itibaren tüm dünyayı etkileyen COVID-19, yani yeni tür korona virüsü, aslında küresel köy kavramının insanlığın internet yoluyla bağlantılı olmasından, markaların küresel olmasından daha ileri olduğunu, hepimizin benzer duygular yaşadığını, belki de insanlığı bir araya getiren unsurun “duygudaşlık” olduğunu anımsattı. Televizyonu açtığımızda karşımızda gördüğümüz bir İspanyol aile ile tam da aynı hayatı sürdürdüğümüzü fark ettik. Hepimiz evdeydik, hepimiz evden çalışıyorduk ve hepimiz benzer duyguları yaşıyorduk. Özellikle de küçük çocukları olan ebeveynler kendi duygularını yönetmeyi öğrenmek kadar, çocukların duygularını da yönetmek, onların korkuya, umutsuzluğa kapılmalarını engellemek zorunda hissettiler. Tam da ebeveynlerin bu ihtiyaçlarına yanıt vermek amacıyla koronavirüsü ve mücadele yollarını konu edinen çocuk kitapları yayımlanmaya başladı ve bu kitaplar normal eviri sürecinin işleyişinden daha hızlı bir biçimde Türkçeye evrildi.

Bu alışmada, COVID-19 döneminde yazılan ve kısa sürede erek dile kazandırılan eserlerin çevri stratejileri incelenecektir. Betimleyici çalışmada, yöntem olarak kaynak metin-erek metin karşılaştırılacak ve örnekler işığında belirlenen temalar sunulacaktır. Eserler, Almandan Türkçeye ve İngilizceden Türkçeye evrilmelerinin ötesinde pandemi ile mücadele eden bir kültürden/bağlamdan, pandemi ile mücadele eden bir başka kültüre/bağlama çevrilmiş olsa da erek kültürün çocuk imgesi, çocuk için neyin iyi olduğuna dair egemen anlayış ve erek kültürde pandemiye yönelik alınan tedbirler, eserlerin çevirilerini etkileyen ana unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Aynı zamanda, eserlere ilişkin önsöz ve yan metin incelemelerinde karşımıza çıkan birliktelik, evrensellik vurgusu erek metinlerde de görölmektedir.

Bu çalışmada incelenecek olan eserler Lianne Schneider'in Almanca kaleme aldığı Türkçeye “Elif Korona Zamanlarında Cesaret Veriyor” olarak kazandırılan “Conni macht Mut in Zeiten von Corona” adlı eser ve çizimlerini ödüllü çocuk kitabı izeri Axel Scheffler'in yaptığı Türkçeye “Koronavirüs Çocuklar için Koronavirüs Kitabı” olarak çevrilen “Coronavirus A Book for Children” adlı kitaplardır. Bu eserlerin seçilmesinin nedeni bu yazar ve çizerlerin daha önce pek çok eserinin Türkçeye çevrilmiş olması, yani Türk okurların yakından tanıdığı yazarlar ve çizerler olmalarıdır.

Çalışmada öncelikle çocuk yazını ve çocuk yazını çevirisi değerlendirilecektir. Ardından incelenecek olan eserler tanıtılacak, erek metinlerin ortak noktaları incelenecek ve eserlerin kaynak metin erek metin karşılaştırılması ekseninde analizleri yapılacaktır. Çalışma sonuç gözlemleri ile kapanacak çevirilerin eğitimsel olarak kullanıldığı, yetişkinlerin pandemi döneminde görmek istediği çocuk imgesinin eviri kitaplar aracılığıyla karşımıza çıktığı vurgulanacaktır. Çalışma aynı zamanda çevirinin ikili değil birleştirici ve evrensel yönüne işık tutmaktadır.

2. Çocuk yazını

Çocuk yazını, farklı akademisyenler tarafından farklı tanımlanmıştır. Lathey'e göre (2011) çocuk yazını, çocuk amaçlanarak yazılan metinleri, yetişkinler için yazılan daha sonra çocuklara adapte edilen metinleri ve çocukları veya yetişkinleri hedefleyen ve iki grup tarafından da okunan metinleri içerir. Yalnızca yetişkinlerin çocuklara okuduğu çocuk kitaplarını da çocuk yazımına dahil edebilir miyiz sorusu literatürde bolca tartışılmıştır (O'Sullivan, 2005, s. 12). Oittinen (2000), çocuk yazını çocuklar amaçlanarak çocuklar için üretilen veya çocuklar tarafından okunan yazın olarak nitelendirir (s. 61). Ona göre, bu yazın türü, çocuklar tarafından sessizce veya yetişkinler tarafından çocuklara sesli okunabilir (Oittinen 2000, s. 4). Ancak çocuk yazını, tanımından bağımsız olarak her koşulda farklı paydaşları içerir: editörler, yayın evleri, ebeveynler, yetişkinler, eğitimciler, eleştirmenler çocuk yazımında dolaylı ya da doğrudan söz sahibi olur. Örneğin, çocukların, hangi kitapların alınacağı ve okunacağı konusunda belli bir yaşa kadar, en azından konuşana kadar, sesi duyulmaz. Sonrasında da çocuğun görüşü dikkate alınsa da yine de nihai karar vericiler- en azından çocuk kendi başına okuyabilir hale gelen kadar-ebeveynler ya da eğitimcilerdir. Kitap seçiminin ötesinde, nelerin basılacağına, hangi kitapların çevrileceğine, nasıl sunulacağına yine yetişkinler karar verir. Metnin çocuğa uygun olup olmadığını belirleyenler, metne müdahale edenler ve hatta sansür uygulama yetkisini elinde tutanlar yetişkinlerdir. Üretim, basım, pazarlama aşamasında eleştirmenler, kitap satıcıları, kütüphaneciler, öğretmenler kısacası tüm paydaşlar çocuklar için hareket ederler (O'Sullivan 2005, s. 13). Dahası, çocukların okuyacağı kitapları belirleyenler "ticari, eğitimsel, sosyal, siyasi ve ideolojik" güçlerdir (Frank 2007, s. 15). Dolayısıyla, çocuk yazını, çocuklar için hazırlanan kitapları konu edinse de çevrilecek metinleri seçenlerin, çevirenlerin ve çocuklar için okuyanların yetişkinler olması itibariyle asimetrik güç ilişkilerine işaret etmektedir (Kansu Yetkiner 2010; Karadağ, 2018; O'Sullivan, 2003; Van Coillie ve Mcmartin, 2020). Rose (1984), bu noktada çocuk yazımının yetişkin ile çocuk arasındaki imkânsız boşluğa tutunduğunu savunur (s. 1-2). Buna göre, "çocuk yazını yetişkinin önce geldiği (yazar, ortaya koyan olarak) ve çocuğun (okuyucu, ürün, alıcı olarak) sonra geldiği bir dünya kurar ancak iki taraf da aradaki alana girmez" (a.g.e, s. 1-2). Bu güç ilişkileri Nikolajeva'ya göre kendini sürekli yeniden doğurur (*self-reproducing*) çünkü çocuk/genç okurların kendilerine söylenene inanma eğilimi vardır (2014, s. 34). Ancak O'Sullivan (2005), bu asimetrik ilişkiler sisteminin illaki olumsuz bir unsur olmadığını savunur zira bu paydaşlar olmaksızın çocukların yazın pazarında tek başına hareket edemeyeceklerini hatırlatır (s. 13).

Çocuk kitapları kitabın içinde bir çocuk imgesi yaratarak kitabın dışındaki çocuk imgesini korumaya ve hatta çocuğa empoze etmeye çalışır (Oittinen, 2000). Bu imge, yazarın/çevirmenin ya da çocuk edebiyatının paydaşı bireyin bireysel tarihine ve toplumda yerleşik kolektif çocukluk imgesine dayanır (Oittinen 2000, s. 4). Hatta, Oittinen'e göre bu durum, çocukluğu yetişkin hayatının temeli ve hayatın önemli bir aşaması olarak görme konusunda sergilediğimiz "saygısızlığı" da gösterir. (2000, s. 41). Ona göre, çocuk yazını, her zaman toplumu, yetişkinlerin gözünden çocuk imgesini, yetişkinlerin çocukluğu deneyimlemesini ve yetişkinlerin çocukluğu hatırlama biçimlerini yansıtır (Oittinen 2000, s. 41). O'Sullivan'a göre (2003), yetişkinler çocukların varsayılan ilgi alanları, eğilimleri ve yetkinlikleri doğrultusunda kafalarında bir okur yaratır ve yetişkin ile çocuk arasındaki mesafeyi kısaltma amacıyla eyleycilik (*agency*) gösterir (s. 199). Rose (1984), bu durumu, "çocuk yazını çocuğu kendi sürecinin dışına çıkarır, ardından utanmaksızın çocuğu içeri almayı hedefler" diyerek betimler (s. 2). Ancak yine de içeriğin ve şeklin çocukların bilişsel ve duygusal seviyesine göre ayarlanması zorunludur (Nikolajeva 2014, s. 227). Çocuk yazımındaki bu durum, yani varsayılan yazarın ilgi alanları, eğilimleri ve yetkinlikleri doğrultusunda gelişiminin belli bir aşamasında olan *varsayılan* bir okur yaratması da

asimetrik ilişki olarak değerlendirilmiştir (O'Sullivan 2005, s. 14). Dolayısıyla, çocuk yazınında yaratılan çocuk imgesi ve asimetrik ilişkiler birbiri ile yakından ilintilidir.

Çocuk yazınında farklı konular ele alınsa da Nikolajeva'ya göre, çocuk yazını gerçek dünyayı değil, farklı olası dünyaları çocuklara tanıtır (2014, s. 36). Bir çocuğun günlük deneyimine ilişkin gerçekçi bir hikâye gerçek dünyaya benziyor gibi görünebilir. Ancak, böyle bir dünya farklı yollarla oluşturulmuş olabilir. Dahası, muhtemel dünya, yalnızca o özel zamanı ve uzamı birinci elden deneyimleyen kısıtlı sayıdaki okuyucu için gerçek dünyaya yakındır. Diğer okuyucular için, bu zaman mekân ikilisinin edebiyatta sunulma biçimi muhtemel dünyayı gerçek dünyadan uzaklaştırır (Nikolajeva 2014, s. 36). Bu noktada, kitaptaki referansları bilmeyen çocukların uzaklaşma riski söz konusudur. Örneğin, 19. Yüzyılda yazılmış bir çocuk kitabını 21. Yüzyılda okuyan bir çocuğun beklentisini ona göre ayarlaması gerekir (Nikolajeva 2014, s. 38). Ayrıca, zaman içinde değişen tek unsur çocukların beklentileri değil, aynı zamanda çocuk kavramıdır da (Frank, 2007; Lathey, 2011; Neydim, 2020). Lathey (2011), 21. Yüzyıl pazarında çocukluk kavramlarının, basım evleri, moda ve oyuncak sektörünün pazarlama girişimlerine dayandığını ve buna göre okul öncesi, ergenlik öncesi ve genel yetişkin olarak üç gruba ayrıldığını belirtir. Frank (2007) pazar mekanizmalarına dikkat çekerek bu mekanizmaların kültürel uygulamalarını tüketici eğilimlere dönüştürdüğünü savunur (s. 26). Buna göre, pazar mekanizmaları, çocukların davranışlarını etkileyen ve bunlara yanıt veren imgeleri ve ideolojileri satarak kitapları üretir ve yayar. Böylece, çocuklar tüketici haline gelir ve ticari stratejiler yoluyla kültürel homojenleşme hedeflenir (a.g.e, s. 26).

Çocuk yazınında resimli kitaplar önemli bir yer tutar. Okuyuz ve Kaya'nın sınıflandırmasına göre çocuklara okunan ilk kitaplardan sonra gelen resimli kitaplar, çocukların okuduklarını somutlaştırmak için resimlere ihtiyaç duydukları eserlerdir (2018, s. 26). Resimli çocuk kitaplarının önemli bir unsuru, hatta yazı kadar önemli olan bir unsuru görsellerdir. Görseller, okuyucu ve dinleyici için üzerine konuşulacak bir malzemedir; dinleyici için hayal gücünü tetiklemesi açısından elzemdir, hatta bazen kelimelerden daha önemlidir (Oittinen, 2000, s. 5). Çocuk yazınında bir başka elzem unsur da seslerdir. Zira çocuklar sesler, tekerlemeler, heceler aracılığıyla konuşmayı, yetişkinlerin dilini öğreneceklerdir.

Çocuk yazınında sıklıkla incelenen ve eleştirilen kavramlardan biri "evrensel çocukluk" kavramı olmuştur. O'Sullivan (2005) bu kavramın çocukların gerçek yaşam koşullarını hiçe saydığını savunarak gelişmekte olan ve gelişmiş ülkelerdeki çocukların eğitime erişiminin bile farklılık gösterdiğine dikkat çeker. Ona göre, yeknesak bir çocukluktan söz edilemez, sınıf, etnik köken, cinsiyet, jeopolitik konum ve ekonomik koşullar gerçek çocuklar arasında gerçek yerlerde farklılık yaratan etmenlerdir (2005, s. 8). Evrensel çocukluk kavramının çocukların yaşadıkları zorlukları göz ardı ettiği, büyüklerin yaşadığı zorlukları ele alıp onları yatıştırdığını savunur (2005, s. 8).

Genel olarak bakacak olursak yetişkinlerin çocuklar için oluşturduğu bir çocuk yazınından ve asimetrik ilişkilerin üretim yoluyla kendini sürekli yeniden yarattığından söz edilebilir. Çocuk yazınının işlevleri ve çevirisi aşağıdaki bölümde değerlendirilecektir.

2.1 Çocuk yazınının işlevleri ve çevirisi

Çocuk yazınının işlevleri arasında çocuklara konuşmayı öğretmenin, dil gelişimini desteklemenin yanı sıra gerçek dünya ile bağ kurma ön plana çıkar. (Nikolajeva, 2014). Çocuk, kitap aracılığıyla öncelikle okuyan kişi ile bağ kurar (Nikolajeva, 2014). Kitaplar, çocukların içinde yaşayacakları dünyayı

kavramalarına yardımcı olur. Kitabın konusu ile kurduğu bağ sonucu çözüm bulma, hayal kurma gibi pek çok fonksiyon desteklenebilir. Ayrıca, günlük rutininin kazanılması, tuvalet eğitiminin sağlanması, korkularla başa çıkma gibi pek çok sosyal konu/norm günümüzde çocuk kitaplarına konu olabilmektedir. Bu bağlamda, kitaplar bebeklikten çocukluğa geçiş evresinde önemli bir rol üstlenebilmektedir. Yazarın gözleminden de yola çıkıldığında, kitap karakterinin yaşadığı geçişi gözlemleyen, tanıklık eden çocuk, karakteri örnek alarak benzer geçişleri çok daha kolay yapabilmektedir. Ayrıca çocuklar, hikâye anlatısı yoluyla kitaptaki karakterlerle kendilerini özdeşleştirirler ve tekrar yoluyla bu özdeşlik pekişir (Rose, 1984, s. 140-141). Bu da sosyal varlıklar olarak hayatın içinde yer almalarını kolaylaştırır.

Çocuk yazınının işlevleri arasında, “egemen sosyal, kültürel, eğitimsel normları” çocuklara kavratmak ön plana çıkar (O’Sullivan, 2005, s. 12). Nikolajeva’ya göre (2014) çocuklar sosyal yapıları, mekanizmaları ve uygulamaları, normları, sosyal davranışları çocuk yazını yoluyla edinebilir ve çocuğa yönelik beklentiler yazın yoluyla çocuğa kavratılabilir (s. 31-33). Böylece, çocuk edebiyatının didaktik olması, ahlaki değerleri öğretmesi, ders vermesi ve çocuğu ahlaken yapılandırması beklenir, hatta çocuk mevcut sosyal normlarla uyum gösterecek biçimde “belli başlı koşullar altında” güçlendirilebilir (Nikolajeva, 2014, s. 32-34). Dolayısıyla, çocuk yazını, “eğitimsel” ve “ideolojik” bir proje olarak değerlendirilebileceğinden dolayı, “amaçsal” niteliği güçlüdür (Nikolajeva, 2014, s. 32). Rose (1984), bu bakış açısından yola çıkarak en iyi çocuk kitabının yetişkin ve çocuk için ahlaki öğeler içeren, okuyucunun kitabın amacından ve etkilerinden emin olduğu kitap olduğunu savunur (s. 2). Ona göre, çocuk yazını, çocuğu çizer, güvence altına alır, yerleştirir ve çerçeveler. Nikolajeva (2014), toplumu, kendini ve diğerlerini yazın yoluyla öğrenmeyi, sosyal ve psikolojik bilgi edinme amacıyla okuma olarak adlandırmıştır (s. 226). Frank ise, yazın aracılığıyla çocukların sosyallik kazanmasını “güçlü kültürel ve ideolojik işlev” olarak betimler (2007, s. 4). Özetle, çocuk içinde yaşadığı kültürün egemen normlarını yazın yoluyla edinirken, bir yandan da o kültürdeki “ideal” ve “istenen” “beklenen” çocuğa yaklaşır, istenen davranışları içselleştirmeye, karakterler, konular, ya da davranışlar ile özdeşlik kurmaya başlar.

Çocukların kitaplar yoluyla sosyalleşmesinin bir boyutu da duyguların kontrol edilebilmeleridir (Nikolajeva, 2014, s. 82). Özellikle de son yıllarda yapılan araştırmaların duygular kontrol edilmeden mantığın devreye giremediğini gösterdiği göz önünde bulundurulduğunda, duygu kontrolünün önemi daha da açığa çıkmaktadır (Siegel ve Bryson, 2011). Nikolajeva (2014), yazın karakterlerinin duygularıyla etkileşime geçmemizi beynimizin ayna nöronlar aracılığıyla başkalarının hedeflerini - bunların gerçek ya da kurgu olmasından bağımsız olarak- bizim amaçlarımızımız gibi simüle etmesi ile açıklar (s. 83). Buna göre, duyguların simülasyonu, bireyin beynindeki duygusal deneyim ile metnin sağladığı aracılı deneyimin etkileşiminden kaynaklanır (Nikolajeva, 2014, s. 83). Çocuklar, farklı duyguları öğrenmek ile kalmaz bunlarla nasıl mücadele edebileceklerini de deneyimlerler (Oittinen, 2000, s. 65). Sonuç olarak, çocuk yazını, çocukların duygusal dünyasını güçlendirebilir, empatiyi ve kendisini başkalarıyla özdeşleştirmesini artırabilir ve çocuk kurgu aracılığıyla yaşadığı özdeşlik deneyimini gerçek hayat deneyimine yansıtabilir (Nikolajeva, 2014; Oittinen, 2000).

Çocuk yazınının son dönemde ortaya çıkan bir işlevi ve katkısı da çocuğun beynine yönelik olumlu etkilerine ilişkindir. Logan ve arkadaşları (2019) ebeveynleri tarafından günde beş kitap okunan çocukların ana okuluna girdiklerinde kendilerine hiç kitap okunmayan çocuklara kıyasla 1,4 milyon daha fazla kelime konuştuğunu, bunun da okumayı daha hızlı ve kolay öğrenmelerini sağladıklarını ortaya koymuştur. Nikolajeva (2014) bu durumu, dikkatin, hayal gücünün, hafızanın, çıkarım yapmanın, empatinin ve diğer bilişsel süreçlerin tetiklenmesi yoluyla bilişsel ve duygusal kapasitenin

artırılması olarak adlandırır (s. 227). Bu bağlamda yeniliğin bilişsel kapasiteyi tetiklediğini ancak çok fazla yeniliğin kafa karışıklığına neden olduğunu hatırlatarak çocuk yazınında bu ikisi arasında denge sağlanması gerektiğinin altını çizer. Bilişsel kapasite artırılırken çocuğun varsayılan hayat deneyimini, becerilerini ve beklentilerini de göz önünde bulundurmak da önemlidir (Nikolajeva, 2014; Oittinen, 2000). Ayrıca, çocuğun kitapta sunulan bilgiyi sorgulayabilmesi, bu bağlamda yetişkinlerin üstünlüklerinden vazgeçebilmesi bilişsel gelişim için elzemdir (Nikolajeva, 2014, s. 35). Çocuk edebiyatının farklı işlevlerinden bahsetmişken O'Sullivan'ın edebiyatın yalnızca bir işlevine odaklanmanın yazının zenginliğini ve çeşitliliğini yok sayacağı savını da unutmamak gerekir (2005, s. 24). Ayrıca, işlevler her okuyuşta değişebilir. Zira çocuk yazınında hikâyenin üzerine konuşulacak malzeme olarak görülmesi de yaygın bir görüştür. Oittinen (2000), "kendimize bir hikâye okurken, hikâyeyi başkasına okurken, hikâyeyi dinlerken, hikâyeyi yeniden değerlendirir, yeniden vurgular, sürekli yeniden değerlendiririz" diyerek betimler bu durumu (s. 79). Özetle, çocuk yazının işlevi ne olursa olsun okuyucu esere yeni anlamlar, yeni hayatlar kazandırarak bu işlevi ve eseri dönüştürebilir.

Çocuk yazınına çevirisinde, çevirmenler dilsel ve kültürel farklılıkları ve okurları göz önünde bulundurarak çevirilerini yaparlar. Oittinen'e göre (2000) çocuk yazınında çevrilen metin değil, metnin içinde bulunduğu durumdur ve tüm çeviriler aslında bir "dönüşüm" dür. (s. 81). Nitekim, bu alandaki akademik çalışmalar genellikle kaynak metnin erek metinle kıyaslanması yoluyla yapılmış ve bu dönüşümün nasıl ve niçin olduğu betimlenmeye çalışılmıştır (Frank, 2007; Oittinen, 2000; Van Coillie, 2006). Çocuk yazını çevirisinde, genel olarak metnin erek kültüre, normlara uyarıldığı, hatta erek kültür ve edebiyat dizgesini yönlendirdikleri yani belli başlı bir ideoloji güttükleri ortaya çıkmıştır (Karadağ ve arkadaşları, 2015). Shavit'e göre (1986) çeviri eserin, toplumun o dönemde çocuğun yararına göreceği şekilde çocuk için *uygun ve faydalı* kılınması için çevirmen tarafından düzenlenmesi söz konusudur (s. 112-113). Dolayısıyla, çeviriler de tıpkı daha önce belirtildiği üzere toplum tarafından istenen çocuk imgesini yaratmaya hizmet etmekten, toplumsal/kültürel normları çocuklara kavratmak için araçsallaştırılmaktan kurtulamaz.

Çocuk yazınına çevirisinde, çevrilecek eserlerin seçiminde kültürel yakınlığın oynadığı rol yadsınamaz. O'Sullivan'a göre (2005), çocuk yazınında belli başlı eserlerin çevrilmesi kaynak dilin bilinmesi, uluslararası ilişkiler ve siyasi bloklara üyelik, ülkelerin günah çıkarması, ülkeler arası ilişkiler ve çeviriye belli başlı kurumlar, kuruluşlar tarafından para ayrılması ile ilintilidir (s. 59-60). O'Sullivan çocuk yazınında kitapların geç çevrilmesini sağlayan öğeleri, kaynak kültürün erek kültüre uzak olması, ülkeler arası siyasi anlaşmazlıklar, kültürler arası benzer sosyal ve edebi ilgilerin olmaması ve erek kültürün yetersiz gelişimi olarak tanımlar (2005, s. 22). Pek çok kez bir kitabın erek kültürde kabul görmesinin, hali hazırda mevcut, kabul görmüş, başarılı addedilmiş eserlere gösterilen yakınlık ile ilintili olduğunu altını çizer. Ayrıca, çevrilecek eserlerin seçiminde ödüllerin rol oynadığı ortaya çıkmaktadır. Alvstad ve Borg (2020), İsveç ve Malta'da çocuk yazını alanında çevrilen eserleri incelemiş ve yetişkin edebiyatının aksine çocuk edebiyatında, ödüllerin çevresel (*peripheral*) veya yarı çevresel (*semiperipheral*) dillere çeviriyi etkilemediğini ortaya koymuştur. Ancak, ödüllü eserlerin çevirisi yapılmassa da kütüphanelerde kaynak dilde var oldukları, dolayısıyla dolaşımlarının mevcut olduğu sonucuna varmışlardır. Türkçede ise bu bulguların aksine çocuk yazınında ödüllü eserler daha ağırlıklı çevrilmektedir.

Özetle, çocuk yazını ve çevirisinde faydalı olma ve iyi olma kavramı ön plana çıkmakta, çocuk yazını ve çevirisi aracılığıyla yetişkinlerin kafasındaki çocuk imgesi çocuğa sunulmakta; çocuk yazını normlarının çocuğa kavratılmasıyla belli bir amaca hizmet eder hale gelmektedir. Çocuk yazının işlevleri ve çocuk

yazını çevirisinin genel değerlendirmesinin ardından bir sonraki bölümde incelenecek eserler sunulacaktır.

3. Pandemi ve incelenecek eserler

İnceleyeceğimiz eserlere baktığımızda, eserlerin bu kadar ivedi çevrilmesini sağlayan nedir sorusunu sormak yerinde olacaktır. Şüphesiz eserlerin bu kadar hızlı çevrilmesini sağlayan aciliyet ve gerekliliktir. Pandemi, kültürleri giderek yakınlaştırmış, sokağa çıkma yasağının neredeyse tüm dünyaya yayılmasıyla yaşamlar daha benzer hale gelmiş, dolayısıyla kaynak kültür ile erek kültür arasındaki fark giderek azalmış; yaşayış biçimi olarak küçük çocuklu aileler giderek birbirine yaklaşmıştır. “Durum ve amacın tüm çevirilerin esas parçası olduğu” gerçeğinden yola çıkıldığında bu çevirilerin tam da içinde bulunulan pandemi durumunda çocuklara ve ailelere yol göstermek için yapıldığı iddia edilebilir (Oittinen, 2000, s. 3). Ancak tabii ki çevirmenlerin ya da yazarların kendi ideolojilerinden ya da çocukluk imgelerinden kaçamayacakları da göz önünde bulundurulmalıdır (Oittinen, 2000, s. 3).

Katan’a göre, kültür içinden aldığımız, yorumladığımız ve iletişime geçtiğimiz bir çerçevedir (2004). Bu yazıda incelemek çalışmalarda ise, metinlerin biri İngiliz, bir Alman kültüründen gelmekte olsa da metinlerde o kültürün izlerinden ziyade, pandemi kültürüne/bağlamına geçişin izleri görülür. Kitapların bir kültürden başka kültüre bu kadar hızlı geçişini sağlamada bugüne kadar incelenen siyasi, ekonomik, sosyal faktörlerin aksine bu çalışmada incelenen eserlerde pandeminin rol oynadığı saptanmıştır.

Merriam-Webster sözlüğü tarafından 2020 yılının kelimesi olarak seçilen, insanların sözlüklerde en çok aradıkları kelime olan pandemi, köken olarak Latince ve Yunanca’dan gelir.² Pandemi, tam, bütün anlamına gelen *pan* ve insanlar, nüfus anlamına gelen *demos* kelimelerinin birleşmesinden oluşur. Kelime, geniş bir coğrafi bölgede ortaya çıkan ve nüfusun önemli bir bölümünü etkileyen hastalık salgını anlamında kullanılır. Çin’in Wuhan bölgesinde çıkan ve kısa sürede dünyanın pek çok bölgesine yayılan COVID-19 virüsü, Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından 11 Mart 2020’de pandemi olarak ilan edildi. Yani virüs tam da kelimenin kökeninde olduğu gibi tüm insanlığı etkilemeye başlamıştı. DSÖ, bu durumda ülkelere acil harekete geçme, “sağlığı koruma, ekonomik ve sosyal bozulmayı en az indirmeye ve insan haklarına saygı duyma arasında ince bir hassas denge gözetilmesi” yönünde çağrıda bulundu. Her sektörün ve her bireyin bu kamu sağlığı krizinde mücadele vermesi gerektiğinin altını çizdi.³ DSÖ, hazırlanın ve hazır olsun, tespit edin, korunun ve tedavi edin; bulaşmayı azaltın, yenilik yapın ve öğrenin şeklinde dört kilit mesaj verdi. Herkesin riskler ve korunma yolları konusunda bilgilendirilmesi gerektiğini belirtti. “Birbirimizi kollayalım çünkü birbirimize ihtiyacımız var. Bu işin içinde birlikteyiz. Sakin bir biçimde doğru şeyleri yapıp dünya vatandaşlarını koruyalım. Bu yapılabilir” ifadesi kullanıldı. Bu yazıda incelenecek olan eserler tam da bu dönemde pandeminin ilk yılında ortaya çıktı ve çocuklar için pandemiye konu edildi.

İncelenecek eserlerden ilkinin yazarı Alman çocuk kitabı yazarı Liane Schneider, şimdiye kadar 60’tan fazla çocuk kitabı yazmıştır. Çocuklara Alman kültürünü aktaran “Conni” serisi, Türkçeye “Elif” adı

² Sözlük Yayıncıları Seçti Yılın Kelimesi ‘Pandemi’, 1 Aralık 2020. Erişilen Tarih 8 Mart 2021, <https://www.amerikaninsesi.com/a/sozluk-yayincilari-secti-yilin-kelimesi-pandemi-/5683124.html>

³ World Health Organization. (2020, 11 Mart). WHO Director-General’s Opening Remarks at the media briefing on COVID-19. Erişilen Tarih 7 Şubat 2021, <https://www.who.int/director-general/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-media-briefing-on-covid-19---11-march-2020>

altında çevrilmiştir. Bu seri adı altında, 40'tan fazla kitap Türkçeye çevrilmiştir.⁴ Elif serisinin basımını Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları üstlenmiştir. Serinin editörlüğünü Nevin Avan Özdemir yapmıştır. “Conni macht Mut in Zeiten von Corona” adlı kitap, Aylin Gergin tarafından çevrilmiş ve Temmuz 2020’de İş Bankası Kültür Yayınları tarafından ilk okuma kitabım sersinin bir parçası olarak “Elif Korona Zamanlarında Cesaret Veriyor” adıyla basılmıştır.

Bu çalışmada incelenecek olan ikinci çalışma, Elizabeth Jenner, Kate Wilson ve Nia Roberts’ın Londra Halk Sağlığı ve Tropik Hastalıklar Hastanesi’nden Enfeksiyon Hastalıkları Profesörü Prof. Dr Graham Medley danışmanlığında kaleme aldıkları İngilizceden Türkçeye “Koronavirüs Çocuklar için Koronavirüs” adıyla çevrilen kitaptır. Kitabın İngilizce adı “Coronavirus A Book for Children” dır Kitabın çizeri Türk çocuk/ebeveyn okurların yakından tanıdığı Axel Scheffler’dir Julia Donaldson’ın yazdığı Scheffler’in çizimlerini yaptığı kitaplar 1992’den bu yana çocukların/yetişkinlerden büyük ilgi görmektedir ve Türkçe dahil pek çok dile çevrilmiş durumdadır.⁵ Burada incelenecek olan koronavirüs kitabı ise, hep kitap tarafından Türkçeye çevrildi ve Nisan 2020’de e- kitap formatında basıldı. Donaldson eserleri ile ilgili Türkçede daha önce yapılan çalışmalar da var. Vardar Okur, (2018) Julia Donaldson’ın “The Paper Dolls” adlı kitabın Türkçeye çevirisini işlevleri açısından incelediği çalışmasında, eserin erek metinde öğretici ve bilgilendirici bir işleve büründüğünü açığa çıkarmıştır. Vardar Okur, kaynak metinde var olan hayal gücünü tetikleme ve yaratıcılık gibi işlevlerin erek metinde indirgenmediği ve erek kültüre göre yeniden şekillendirilerek metnin öz sansüre maruz bırakıldığı sonucuna varmıştır. Dinçkan (2017) “Pırtık Kedi” olarak çevrilen “Tabby MacTat”, “Değnek Adam” olarak çevrilen “Stick Man” ve “Uçan Süpürge İyi Yürekli Cadı ve 4 Kafadar” olarak çevrilen “Room on the Broom” adlı eserlerin sessel çeviri stratejilerini incelemiştir. Çalışmasında, farklı çevirmenlerin farklı çeviri stratejileri güttükleri sonucuna ulaşmıştır.

4. Yöntem

Oittinen (2000) hiçbir çeviri aynılığı yaratmaz, çeviri, metinlerin farklı amaçlar, farklı durumlar ve farklı alıcılar için oluşturulmasıdır ifadesini kullanır (s. 161). Çeviri farklı durumların çevirisidir, yani çevirmen kelimeleri değil durumları çevirir. Benzer bir biçimde House (2006) da çeviriyi, yeniden bir bağlama oturtma (*recontextualization*) olarak betimler (s. 356). Bu çalışmada incelenecek olan eserlerde amaç tüm dünya çocuklarını duygusal olarak rahatlatıp bilgilendirmek ve çocukların koronavirüs’e yönelik algısını şekillendirme olsa da erek kültür, erek kültürdeki çocuk algısı, imgesi, eğitimsel amaç/bilgilendirme amacı ve erek kültürde alınan korona önlemleri ekseninde belli başlı işlev kaymaları olduğu ortaya çıkmıştır. Betimleyici nitelikteki bu çalışmada, öncelikle kitapların amacı ve bölümleri iki eserin ortak noktası olarak incelenecektir. Bu amaçla, erek metinler incelenecektir. Ardından, kaynak metinler ile erek metinler karşılaştırılacak ve çevirmenlerin farklı stratejileri ve olası sonuçları gerekçeler ve kısıtlamalar doğrultusunda erek kültür ve dil de göz önünde tutularak değerlendirilecektir. Eserlerin çevirilerinden hangi işlevlerin değiştiği ve bunların olası nedenleri ve sonuçları tartışılacaktır. Yazarın sözlü ve yazılı çevirmen olarak çalışma dilleri arasında Almanca yer almadığı için “Conni macht Mut in Zeiten” von adlı Almanca olan eserin karşılaştırılması çalışma dili Almanca olan bir sözlü/yazılı çevirmen tarafından yapılmıştır.

4 Kitapyurdu ve D&R’in kitap satış siteleri incelenerek bu sayfaya ulaşılmıştır.

5 Axel Scheffler Kimdir, Erişilen Tarih 15 Şubat 2021, https://www.idefix.com/yazar/axel-scheffler/s=261357?gclid=CjoKCQAs5eCBhCBARIsAEhk4r7QikRfG6RZzytht6mCYiN6sifBB1Fz1VwTbdFVPl9w5jzSvu24aAoUheALw_wcB&gclid=aw.ds

5.1. Erek metinlerin ve yan metinlerin incelenmesi: Amaçlar ve bölümler

Elif serisinde yer alan diğer kitapların aksine “Elif Korona Zamanlarında Cesaret Veriyor” da iki önsöz yer alıyor. Hamburg Üniversitesi’nden Prof. Dr. Dagmar Bergs-Winkels imzalı önsözde çocuğa kitap okumanın işlevleri listeleniyor. İkinci önsöz ise yazar Liane Schneider imzalı. Schneider, önsözde önce son dönemde yaşanan değişiklikleri özetliyor:

Son dönemde dünyadaki çocuklar gibi Elif’in hayatında da bazı değişiklikler oldu. Örneğin okuluna gidemiyor, arkadaşlarıyla buluşup her zaman yaptığı gibi parklarda oynayamıyor. Büyükannesini ve büyükbabasını ziyaret edemiyor. Teyzesine, dayısına, halasına ve amcasına sımsıkı sarılamıyor. Üstelik sürekli ellerini yıkamak zorunda. Ve tatile gitmesi de zor görünüyor. Tüm bunlar Elif’in hayatında daha önce yaşamadığı şeyler.

Durumu betimlemenin ardından ailelere seslenerek öneride bulunuyor. Böylece aslında esas okuyucunun/hedef kitlenin kitabı çocuğa okuyacak olan ebeveynler olduğunun altını çiziyor.

Evde kalınan zamanlar değerlendirilebilir ve aileyle güzel vakit geçirilebilir. Birlikte yemek pişirmek, çeşitli etkinlikler yapmak, oyunlar oynamak, balkonda çiçek veya bitki yetiştirmek, dans etmek ve spor yapmak evde geçirilen zamanları eğlenceli hale getirir. Ayrıca akraba ve arkadaşlarla telefonda konuşarak, internet üzerinden haberleşerek veya görüntülü arama yaparak iletişim kurulabilir. Belki eski zamanlarda olduğu gibi istediğiniz kişiye mektup yazabilir veya yaptığınız bir resmi de gönderebilirsiniz.

Kitabın arka kapağındaki yazı da yine kitabın amacının belirlenmesi açısından önemli.

Elif de bu dönemde dünyadaki çocuklar gibi anaokuluna gidemiyor, arkadaşlarıyla parkta oynayamıyor. Annesi ve babası tüm bunlara korona isimli bir virüsün neden olduğunu anlattı. Söz konusu virüs belli bir süre hayatımızı etkilemeye devam edecek. Virüsün ve sebep olduğu hastalığın hayatımızı neden bu kadar etkilediğini çocuklara uygun bir dille anlatabiliriz. Hastalığa yakalanmamak için hangi önlemleri almamız gerektiğini anlatan öykü, çocukların sorularını da yanıtlayacaktır: Virüs nedir ve virüsü neden göremiyorum? Akrabalarım ve arkadaşlarımla arama neden sosyal mesafe koymalıyım? Düzenli olarak el yıkamak neden bu kadar önemli? Karantina ne anlama geliyor? Evde canım sıkılırsa neler yapabiliriz?

Benzer biçimde, “Koronavirüs Çocuklar için Koronavirüs Kitabı” da Scheffler’in resimlediği diğer kitapların aksine bir açılış niteliğinde Koronavirüs dönemine değinerek açılıyor:

Bu yeni kelimeyi belki duymuşsunuzdur. İnsanlar konuşurken veya haberlerde duymuş olabilirsiniz. Bu okula gitmemenize neden olan kelime. Çok sık dışarı çıkmamanıza, arkadaşlarınızı görmemenize sebep olan da bu kelime. Hatta bu dışarıya çıkan veya evde kalıp size bakan yetişkinlerin de evde kalmasına sebep olan kelime. İşte bu kelime: Koronavirüs.

Kitabı Türkçede basan hep kitap amacını “bu bilgilendirici kitabın Türkiye’deki çocuklara ücretsiz ulaşması için çalışmak” olarak tanımlıyor. Kitabı kaynak dilinde basan Nosy Crow yayınevi ise amacını çocukların ve ebeveynlerin kitabı yararlı bulabilecekleri düşüncesi olarak belirtiyor.⁶ Yayın yönetmeni Kate Wilson, amaçlarını koronavirüsü becerilerini kullanarak açıklamak, mümkünse çocukları güvence altına almak ve zor zamanlarda herkese yardımcı olmak” şeklinde betimliyor.⁷ Hatta öyle ki kitabın arka kapağında “Nosy Crow bu kitabı çocuklar ve aileleri için hazırlamıştır. Bu kitapta tüm emeği geçenler gönüllü olarak çalışmış, kendilerine hiçbir ödeme yapılmamıştır” ifadesine yer veriyor.

⁶ Çocuklar için Koronavirüs Kitabı, 14 Nisan 2020. Erişilen Tarih 15 Şubat 2021, <https://www.hurriyet.com.tr/kitap-sanat/cocuklar-icin-koronavirus-kitabi-41494351>

⁷ Uygun, G. (2020, 20 Nisan). Çocuklar Koronavirüsü Öğreniyor. Erişilen Tarih 15 Şubat 2021, <http://www.gazetekadikoy.com.tr/kultur-sanat/cocuklar-korona-virusu-ogreniyor-h16105.html>

e- kitap formatında ücretsiz dağıtılan kitap, Türkçeye de gönüllü bir çevirmen tarafından, Kalem Ajans'ın çocuk ve gençlik kitapları ajansı Nazlıcan Kabataş tarafından çevrilmiş. Kabataş, bu deneyimini “Şu zamana kadar birçok yabancı çocuk ve gençlik kitabının ajanlığını yaptıktan sonra içlerinden birini çevirmek, özellikle de bu stresli ve 'neler oluyor böyle' dediğimiz bir dönemde, çocuklar başta olmak üzere herkes için hazırlanan bu projede yer almak gurur vericiydi” şeklinde betimliyor.

Kitabın danışmanı Graham Medley, pandeminin tüm dünyadaki çocukların hayatını değiştirdiğine ve hepimiz üzerinde kalıcı bir etki bıraktığına dikkat çekerek amaçlarını “Çocukların ne olduğunu anlamalarına yardımcı olmak, onların mücadele etmesine ve hikâyenin parçası olmalarına yardım etmede önemli bir adım- bu yalnız onlara yapılan bir şey değil, hepimizin yaşadığı bir şey. Bu kitap, çocukları olayları izlemek yerine onları resme YERLEŞTİRİYOR ve bir şekilde korkunç kısımlar daha kolay baş edilebilir hale getiriyor” ifadesiyle açıklıyor.⁸

Sapiro (2008) yayınevinin edebi ürünleri meşrulaştırmada önemli bir rol oynadığının altını çizer (s.155). Bu bağlamda, kitabın çizimlerinin Axel Scheffler'in yapmasının yayınevi tarafından talep edilmesi de kitabın meşruiyetini artırmaya yönelik bir adım olarak değerlendirilebilir. Nitekim, kitabın İngilizce 'deki duyurusunda, Gruffalo'nun çizeri Axel Scheffler'in çizimlerini yaptığı kitap olarak tanıtılıyor.⁹ Hatta, Axel Scheffler tam da “popülerlik” ifadesini kullanarak kitaba ilişkin şu görüşünü paylaşıyor:

Bir çocuk illüstratörü olarak buradaki ve başka ülkelerdeki okurlarımı bilgilendirmek ve eğlendirmek için neler yapabileceğimi düşünüyordum. Yayıncım Nosy Crow, korona virüsünü anlatan bu soru-cevap kitabına görsel hazırlamamı istediğinde çok mutlu oldum. Bu eşi benzeri görülmemiş krizde çocukların ve ailelerin iyi ve güvenilir bilgilere erişebilmelerinin son derece önemli olduğunu düşünüyorum. Umarım bu dijital kitap pek çok çocuğa ulaşır.¹⁰

Scheffler, ayrıca “Umarım Julia Donaldson ile yaptığım kitapların popülerliği bu dijital kitabın yaşça biraz daha büyük ancak hala bizim resimli kitaplarımızı hatırlayabilen okurlara ulaşmasını sağlar” ifadesi ile popülerliğinin kitabın dağıtımına katkıda bulunabileceğinin altını çiziyor. Kitabın Türkçe duyurusunda “Tavşancan ile Faresu kitaplarının çizeri Axel Scheffler'in resimlediği kitap” olarak sunulması da aslında kitabın bu çalışma için seçilme nedenini, çocukların bildiği bir çizerin elinden çıkma bir kitap olarak “popüler” olabileceğini ve daha çok çocuğa/aileye ulaşabileceğini kanıtıyor.¹¹ Kitabın hedef kitlesi ise yine ilk çalışmaya benzer bir biçimde 5-9 yaş arası ilkokula giden çocuklar olarak belirlenmiş. Eser, kolektif bir çalışmanın ürünü olarak, farklı paydaşların; yayınevi, yazar, çizer, çevirmenin aynı amaç etrafında çocukları bilgilendirme ve fayda yaratma etrafında kilitlendiği bir ürün olarak karşımıza çıkıyor.

“Elif Korona Zamanlarında Cesaret Veriyor” un sunumu, başlıklardan oluşması açısından Elif serisinin diğer kitaplarından oldukça farklıdır. Kırmızı ve bold harfler ile verilen başlıklar kitabın üzerinde duracağı konuları/mesajları özetliyor. “Koronavirüs Çocuklar için Koronavirüs Kitabı” da Axel

⁸ Out now: a free information book explaining the coronavirus to children, illustrated by Gruffalo illustrator Axel Scheffler, 6 Nisan 2020. Erişilen Tarih 15 Şubat 2021, <https://nosycrow.com/blog/released-today-free-information-book-explaining-coronavirus-children-illustrated-gruffalo-illustrator-axel-scheffler/>

⁹ Out now: a free information book explaining the coronavirus to children, illustrated by Gruffalo illustrator Axel Scheffler, 6 Nisan 2020. Erişilen Tarih 15 Şubat 2021, <https://nosycrow.com/blog/released-today-free-information-book-explaining-coronavirus-children-illustrated-gruffalo-illustrator-axel-scheffler/>

¹⁰ Coronavirus- a book for Children. Erişilen Tarih 15 Şubat 2021, <https://axelscheffler.com/books-for-older-children/coronavirus>

¹¹ Çocuklar için, 13 Nisan 2020. Erişilen Tarih 15 Şubat 2021, <http://besiktaskultursanat.com/haberler/turkiye/cocuklar-icin/>

Schafler'in çizimlerini yaptığı kitap diğer kitapların aksine bölümlerden oluşuyor. İki eserin bölüm adları arasında paralellik bulunuyor.

Elif Korona Zamanlarında Cesaret Veriyor'un bölümleri	Koronavirüs Çocuklar için Koronavirüs Kitabı'nın bölümleri
Neden her şey her zamankinden farklı?	Koronavirüs nedir?
Virüs ne demek?	Koronavirüse nasıl yakalanırız?
İnsan bazı zamanlar üzgün olabilir	Koronavirüse yakalandığımızda neler olur?
Merhaba babaaneciğim ve dedeciğim	Peki insanlar neden koronavirüse yakalanmaktan endişeleniyor?
Annem ve babam evden çalışıyor	Koronavirüs tedavisi var mı?
Evde sıkılmıyoruz	Her gün gittiğimiz yerler neden kapalı?
Sosyal mesafe	Tüm gün evde olmak nasıl bir şey?
Toplu taşıma araçlarında maske takmak	Yardım etmek için neler yapabilirim?
Kendini böyle koruyabilirsin	Başka neler yapabilirim?
	Gelecekte bizi neler bekliyor?

Tablo 1: “Elif Korona Zamanlarında Cesaret Veriyor” ve “Koronavirüs Çocuklar için Koronavirüs Kitabı” adlı incelenen eserlerin bölümleri

İki kitabın da yazar ve çizerin önceki kitaplarından farklılaşarak konuyu bölümlere ayırdığı, bir bağlamda çocukların sorularına, sıkıntılarına, duygularına yanıt vererek onları neler yapabilecekleri doğrultusunda eyleme çağırdığı iddia edilebilir. Konular benzerlik göstermekte, özellikle mevcut durumu kabullenip çözüm arama karşımıza çıkmaktadır. Büyüklerle internet yoluyla görüşme, sıkılmak yerine çözüm bulma, büyükleri rahatsız etmeme, geleceğe umut duyma ortak konular olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bölümler ve ortak konular yoluyla adeta çocukların çerçeveleri de belirlenmeye çalışılmaktadır.

5.2. Kaynak metin- Erek metin karşılaştırması

İncelemede, öncelikle kaynak metin ışığında erek metinler anlam birimler açısından kıyaslanacaktır. Amaç, hem bu iki eserin kaynak metinlerle karşılaştırılması hem de ortaklıkların saptanması olduğu için işlev kaymaları başlık olarak verilecek, ardından iki eserden de örnekler değerlendirilecektir.

Kaynak metin erek metin karşılaştırıldığında bazı işlev kaymaları çıkmıştır. Ayrıca, özellikle Eser 1'in erek kültürde istenen çocuk imgesi doğrultusunda yeniden yazıldığı belirlenmiştir. Bu unsurlar aşağıda örnekleriyle sırasıyla değerlendirilecektir. Bu amaçla, “Elif Korona Günlerinde Cesaret Veriyor” Eser 1; “Koronavirüs Çocuklar için Koronavirüs Kitabı” Eser 2 olarak adlandırılacaktır. Verilen örneklerde, kaynak metin ile erek metin karşılaştırmasında dikkat çekilmek istenen noktalar kalın ve yana eğik yazı karakteriyle gösterilecektir.

5.2.1 Açıklayıcı- Bilgilendirici işlevin artırılması

Eser 1, yani “Elif Korona Zamanlarında Cesaret Veriyor” ve “Conni macht Mut in Zeiten von Corona” karşılaştırıldığında İş Bankası Kültür Yayınları tarafından basılan Türkçe çevirinin önsözünde yer alan Hamburg Üniversitesi Ekonomi ve Sosyal Bilimler Fakültesi'nden Prof. Dr. Dagmar Bergs-Winkels imzalı yazının Almanca kaynak metinde yer almadığı görülmüştür. Bu metinde, Bergs-Winkels

ebeveynlere seslenerek okumanın önemi üzerinde durmuştur. Hatta, okumak fiili kalın harflerle dikkat çekecek şekilde vurgulanmıştır. Metinde, çocuğa kitap okumanın neden önemli olduğu açıklanmıştır. Bergs-Winkels'e göre, kitap okumak çocuğa olan yakınlığı artırır; dilsel gelişimine katkı sağlar ve okumayı sevmesine yardımcı olur. Ayrıca, metinde günde 15-20 dakika rahat bir ortamda çocuğa kitap okunması gerektiği belirtilmiştir. "İlk okuma kitabım serisinde okul öncesi ile birinci ve ikinci sınıflardaki çocuklar için ilgi uyandırıcı, resimli hikayeler mevcuttur" ifadesi ile kitabın okuyucu kitlesi de betimlenmiştir. Metin, yine bold harflerle yazılan "Birlikte kitap okurken sizin ve çocuğunuzun eğlenceli vakit geçirmenizi dileriz" ifadesi ile kapatılmıştır. Çeviriye eklenen bu önsözden yola çıkarak, daha açılış sayfasında erek metnin "bilgilendirici" işlevinin ön plana geçtiği iddia edilebilir. Ayrıca, kitapların eğlenceli vakit geçirme aracı olabildiği "birlikte kitap okurken sizin ve çocuğunuzun eğlenceli vakit geçirmenizi dileriz" ifadesiyle netleştirilmektedir.

Aşağıdaki açıklayıcı/bilgilendirici işlevin arttığı örnekler temalarına göre incelenecektir.

Korona virüsüne yönelik önlemlere ilişkin açıklamalar

İncelenen iki eserin çevirisinde erek metinlerde açıklayıcı işlevin kaynak metne göre daha fazla ön plana çıktığı saptanmıştır. İki eserde de kaynak metin ve erek metin incelendiğinde, erek metnin erek kültürde istenen çocuk imgesine ve özellikle COVID-19'a ilişkin erek kültürdeki/ülkedeki önlemlere uygun olarak yeniden yazıldığı tespit edilmiştir. Buna göre, ekleme, çıkarma ve yeniden koyma gibi stratejiler kullanılmıştır. Örnekler öncelikle Eser 1'den verilecek ardından Eser 2 ile devam edilecektir.

Eser 1'den örnekler

Kaynak metin	Erek metin
Viele Menschen tragen eine Mundschutz und halten Abstand zueinander. (Birçok insan yüz maskesi takıyor ve birbirlerine olan mesafesini koruyor)	İnsanlar yüzlerine maske takıyor ve birbirlerine fazla yaklaşmıyorlardı.
Altere Menschen sind durch das Virus besonders gefardet. Damit sie sich nicht anstecken, sollten sie jetzts besser nicht so viel Besuch bekommen. (Yaşlı insanlar virüs nedeniyle özellikle risk altındadır. Başkalarına bulaştırmamaları için şimdi çok fazla ziyaretçi kabul etmemeliler)	Yaşlı insanlar virüsten diğer insanlara göre daha fazla etkileniyor. Bu yüzden evden çıkmamaları ve misafir kabul etmemeleri gerekiyor.
Mama näht welche für die ganze Familie. Conni bekommt eine mit rot-weissen Streifen. Nur Jakob braucht noch keine. Er reisst sowieso sofort herunter. Er versteht es eben noch nicht. (Annem bütün aile için birer tane diyor. Conni, kırmızı ve beyaz çizgili bir tane alıyor. Sadece Jakob'un şimdilik ihtiyacı yok . Zaten hemen çekip çıkarıyor. Bunu henüz anlamıyor.)	Elif'in annesi tüm aile için maske dikti. Elif'in maskesi kırmızı-beyaz çizgili. Elif'in kardeşinin de maskesi var ama kullanmayı bilmiyor, hemen yukarı kaldırıyor. Henüz çok küçük olduğu için neler olup bittiğini anlamıyor.
Halte Abstand zu andere, die nicht mit dir zusammenleben. (Seninle yaşamayan kişilerle mesafeni korusun.)	Aileden olmayan insanlarla sosyal mesafeni korusun.

İlk örnekte, kaynak metindeki "Pek çok insan maske takıyor" ifadesi erek metinde "insanlar yüzlerine maske takıyor" olarak değiştirilmiştir. Bu ifadenin tercih nedeni Türkiye'de maske takmanın zorunlu olması olabilir. Türkiye'de virüsün görüldüğü ilk aylardan itibaren maskenin koruyuculuğu vurgulanmıştır. Mayıs 2020 itibarıyla 25 ilde maske takmak zorunlu hale getirilmiş; Eylül 2020

itibariyle maske takma zorunluluğu tüm ülkeyi kapsayacak şekilde genişletilmiştir.¹² İkinci örnekte, kaynak metinde “çok fazla ziyaretçi kabul etmemeliler” ifadesi yer alırken, erek metinde “çok fazla” ifadesinin tamamen silindiğini doğrudan “misafir kabul etmemeleri gerekiyor” ifadesinin yer aldığını görüyoruz. Buna göre, erek metnin erek kültürde alınan korona tedbirleri kapsamında yeniden yazıldığı, metin yoluyla çocuklara bilgi verildiği iddia edilebilir. Üçüncü örnekte, Conni'nin kardeşi Jakob'un maskeye ihtiyacı yokken erek metinde Elif'in kardeşinin maskesi var ancak kullanmayı bilmemektedir. Dolayısıyla, erek kültürde her yaşta insanın maske takma konusunda teşvik edilmeye çalışıldığı iddia edilebilir. Son örnekte, “sizinle yaşamayan diğer kişilerle mesafeni koru” ifadesi erek metinde “aileden olmayan insanlarla sosyal mesafeni koru” şeklinde yer almıştır. Bu durumun, erek kültürde aile kavramının daha geniş olmasından ya da daha geniş olmasının uygun görülmesinden kaynaklandığı iddia edilebilir.

Erek metinde tırnak işaretinin kullanımının da bilgilendirici işlevin güçlendirdiği iddia saptanmıştır. Örneğin “Karantina” ve “Pandemi” kelimeleri kaynak metinde tırnak içinde verilmemiş ancak erek metinde tırnak işareti ile verilmiştir. Örneğin, “Bir insan koronavirüs yüzünden hastalanmışsa başka insanlarla görüşemez ve dışarı çıkamaz, çünkü hastalığı başkasına bulaştırabilir. Bu duruma ‘karantina’ diyoruz” şeklinde çeviri yapılmıştır.

Benzer biçimde, virüs ne demek başlıklı bölümde babanın konuşmasında kaynak metinde tırnak işareti kullanılmazken, Türkçede bu metnin tırnak içinde verilmesi de erek metnin bu sefer baba yoluyla bilgilendirici işlevine işaret etmektedir.

Eser 1'den örnek

¹² 81 ile COVID-19 Genelgesi: Tüm Alanlarda Maske Takmak Zorunlu Oldu (2020, 08 Eylül). Erişilen Tarih 15 Mayıs 2021, <https://www.dunya.com/gundem/81-ile-covid-19-genelgesi-tum-alanlarda-maske-takmak-zorunlu-oldu-haberi-480838>

Tırnak içindeki metni okuyan ebeveyn, muhtemelen bu bölümü entonasyonuna dikkat ederek farklı okuyacak; çocuğun metni kendi okuması durumunda da muhtemelen çocuk da daha dikkatli okuyacaktır. Dolayısıyla, kaynak metin ile erek metin arasında işlev farkı doğacaktır.

Eser 2’de de aşağıdaki örnekler ışığında benzer bir durum saptanmıştır.

Eser 2’den örnekler

Kaynak metin	Erek metin
One day, quite soon, though nobody knows exactly when, you’ll be able to visit people you love who don’t live with you, play with your friends, go to school again and do lots of other things that you enjoy but you can’t do now. (Bir gün, yakın bir zamanda, kimse ne zaman olduğu bilmesede sizinle yaşamayan sevdiklerinizi ziyaret edebileceksiniz, arkadaşlarınızla oynayabileceksiniz, tekrar okula gidebileceksiniz ve şu an yapamadığımız ancak keyif aldığımız pek çok diğer şeyi yapabileceksiniz).	Kimse tam olarak kesin tarihi söyleyemese de çok yakında sizden uzak yaşayan sevdiğiniz insanları ziyaret edebilir, arkadaşlarınızla oynayabilir, tekrar okula gidebilirsiniz ve hoşunuza giden birçok şeyi yapabilirsiniz. Ama şimdi evde kalma zamanı!
That’s why these people really need to stay at home, away from anywhere they might catch the coronavirus. They won’t be able to have visitors. (İşte bu nedenle bu insanların koronavirüse yakalanabilecekleri yerlerden uzakta, evde kalmaları gereklidir. Ziyaretçi kabul edemeyecekler)	Bu yüzden bu insanların evde kalıp koronavirüsü kapabilecekleri her yerden uzak durmaları gerekiyor. Ziyaretçi kabul etmemeliler.
If you are worried talk about your worries to a grown-up who looks after you. If you are still going to school, maybe you could talk to a teacher. Or maybe you could talk to a teacher or someone else in your family on the phone or using a computer or tablet. (Endişeliysen endişelerini sana bakan bir yetişkinle paylaşabilirsin. Hala okula gidiyorsan , belki bir öğretmenle konuşabilirsin. Veya belki telefonda, bilgisayar ya da tablet üzerinden bir öğretmenle veya aileden başka biriyle de konuşabilirsin).	Endişeleniyorsan bir yetişkinle bu konu hakkında konuş. Belki bir öğretmenle ya da aileden biriyle telefon, bilgisayar ya da tablet üzerinden iletişim kurabilirsin.

Birinci örnekte, erek metne, “ama şimdi evde kalma zamanı” eklenerek çocuklara şu an mevcut COVID koşulları/önlemleri altında yapmaları gerekenin evde kalmak olduğu hatırlatılmıştır. Dolayısıyla, erek metne erek kültürdeki koşullar altında ek bir bilgi eklenmiş, metnin bilgilendirici/açıklayıcı ve hatta yönlendirici işlevi daha fazla ön plana çıkmıştır. İkinci örnekte, erek metinde bazı değişiklikler yapılmıştır. İlk örnekte, “ziyaretçi kabul edemeyecekler” yerine “ziyaretçi kabul etmemeliler” ifadesi tercih edilmiştir. Nitekim, bu ifade Sağlık Bakanlığı’nın “evde yapmanız gerekenler” başlığı altında Mart 2020’de duyurduğu Yeni Coronavirüs önlemlerindeki ifade ile benzeşmektedir. Nitekim Sağlık Bakanlığı bu duyuruda “ziyaretçi kabul etmeyin” ifadesini kullanmıştır.¹³ Üçüncü örnekte, kaynak metinde bulunan “hala okula gidiyorsan” ifadesi çıkarılmıştır. Metnin basıldığı döneme bakacak olursak, okulların kapalı olduğu dolayısıyla bu ifadenin tam da erek kültürdeki/ülkedeki koronavirüs önlemleri sonucu bu şekilde çevrildiği iddia edilebilir.

Ancak erek metnin kaynak metinden daha bilgilendirici ve açıklayıcı olma durumu kapak sayfasında değişmiştir. Kaynak metinde, ebeveynler, vasiler ve bakıcılar için psikolojik danışmanlık hatlarının ve

¹³ Çelikbaş, H (2020, 11 Mart). Erişilen Tarih 15 Mayıs 2021, Sağlık Bakanlığında ‘Yeni Koronavirüs evde izleme Karantina kuralları’ başlıklı paylaşım <https://www.aa.com.tr/tr/koronavirus/saglik-bakanligindan-yeni-koronavirus-evde-izleme-karantina-kurallari-baslikli-paylasim/1761548>

çocukların endişelerine yönelik destek alınabilecek sitelerin telefonları ve linkleri verilmiştir. Ayrıca, ulusal sağlık hizmetleri servisine bağış yapılabilmesi için bir link sağlanmıştır. Erek metinde ise, bu unsurlar, kaynakların Birleşik Krallık menşeli olması ve İngilizce olmaları dolayısıyla çıkarılmıştır. Ancak buna karşılık Türkçe ve Türkiye’den çocuklara ve ebeveynlere yönelik psikolojik destek hatlarının linkleri ve telefonları eklenmemiştir.

Eser 2’den örnek

Kaynak metin

MORE INFORMATION FOR CHILDREN
If you need to be more and keep up-to-date with news about the coronavirus (COVID-19) news, visit <https://www.nhs.uk/healthcare>
If you feel worried or anxious, here are some links to places that can help:
Childline
A free helpline that you can call any time to talk about any worries you might have.
Telephone: 0800 1111
They also have more advice here: <https://www.childline.gov.uk/advice/when-to-talk-to-somebody-about-your-feelings/about-the-mental-health-services/>
Young Minds
A charity which supports young people’s mental health.
They have more advice on what to do if you are feeling anxious here: <https://www.youngminds.org.uk/young-people/advice-if-you-are-feeling-anxious/>

MORE INFORMATION FOR PARENTS, GUARDIANS AND CAREERS
British Psychological Society
Advice on talking to children about illness.
<https://www.bps.org.uk/advice-on-talking-to-children-about-illness>
Content
Contentious information for parents of disabled children
<https://www.nhs.uk/healthcare/contentious-information-for-parents-of-disabled-children/>
The National Autistic Society
Contentious resources for autistic people and families.
<https://www.autism.org.uk/advice-and-guidance/contentious-resources-for-autistic-people-and-families>
The Samaritans
Free 24-hour support helpline.
Telephone: 116 123
<https://www.samaritans.org/>
Shout
What you need to know about the virus to protect you and your family.
<https://www.shoutline.com/coronavirus/>

HELPING THE NHS
Doctors, nurses, ambulance drivers and all the other people who make up the health service in our country do an amazing job every day, but are working especially hard while people are getting ill with the coronavirus. If you would like to show some money to help them, you can do so here: <https://www.nhs.uk/healthcare/helping-the-nhs/>

ABOUT THE PUBLISHER
Nusy Crow is an award-winning, small, independent children’s book publisher. We made this free digital book because we felt that children and parents might find it useful. We publish lots of different kinds of books for children aged 0-12. You can find out about them here: <https://www.nusy.com/>

Erek metin

hep kitap VE NOSY CROW HAKKINDA

hep kitap 2014’de Türkiye’ye yerli çocuk kitapları yayıncılığına öncülük eden yerli yayıncıdır. Birlikte başaracağız kitabını Türkiye’de yayıncıların da öncülüğünde yayınladığı ilk yerli çocuk kitabıdır.

Nusy Crow, küçük yaşta okuyan çocukların okumalarını teşvik eden yerli yayıncıdır. Okuyan çocukların okumalarını teşvik eden yerli yayıncıdır. Okuyan çocukların okumalarını teşvik eden yerli yayıncıdır.

Genel olarak, erek metinde ekleme yoluyla özellikle de erek kültürdeki korona önlemleri doğrultusunda bilgilendirici işlevin artırıldığı iddia edilebilir. Ancak Türkiye’den destek hattı numarası verilmemesi ya da ebeveynlerin konuyla ilgili internet sitelerine, bilgilendirici kaynaklara yönlendirilmediği saptanmıştır. Özetle, metin içinde bilgilendirme amacı güdüldükçe, bu amaç bir yan metin olan kapak sayfasına yansımamıştır.

Birlik vurgusunun artırılması

Eser 1’de birlik vurgusunun artırılmasını sağlayan tek bir örnek saptanmıştır. Buna göre, yalnızca erek metinde yer alan kaynak metinde yer almayan bir sayfa vardır. “Birlikte başaracağız değil mi” ifadesinin yer aldığı Elif’in muhtemelen kendi çizdiği gökkuşuğu eşliğinde pencereden dışarı baktığı resim kaynak metinde yer almamaktadır.

Eser 1’den örnek

Eser 2’de (“Coronavirus A Book for Children”) kaynak metin ana metin karşılaştırmasında, özellikle başlıklardaki “you” yani sen, siz ifadesinin “biz” ifadesine dönüştüğü belirlenmiştir. Buna göre, zamirlerde yapılan değişiklikler erek metinde birlik duygusu, biz duygusu daha ön plana çıkmıştır.

Adres
RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - İSTANBUL / TÜRKİYE 34714
e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

Address
RumeliDE Journal of Language and Literature Studies
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - ISTANBUL / TURKEY 34714
e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

Eser 2'den örnekler

Kaynak metin	Erek metin
How do you catch the coronavirus? (Koronavirüse nasıl yakalanırsınız?)	Koronavirüse nasıl yakalanırız?
What happens if you catch the coronavirus? (Koronavirüse yakalandığımızda ne olur?)	Koronavirüse yakalandığımızda ne olur?
Though you can't see the germs, you can sometimes see these tiny drops. (Mikropları görmeseniz de bazen bu küçük damlaları fark edebilirsiniz)	Normalde mikropları göremesek de bazen bu küçük damlaları fark edebiliriz .

Yukarıdaki örneklerde “you” (sen/siz) zamiri, “biz” zamirine dönüştürülmüştür. Buna göre, koronavirüse biz yakalanabilir, mikropları biz görebilir ve küçük damlaları fark edebiliriz.

Eser 2'den örnekler

Kaynak metin	Erek metin
The antibodies catch the viruses, then blood cells swallow them up and destroy them and then the person gets better. (Antikorlar virüsleri yakalar, daha sonra kan hücreleri onları yutar ve yok eder. Böylece insan iyileşir).	Antikorlar virüsleri yakalar, daha sonra kan hücreleri onları yutar ve yok eder. Böylece iyileşiriz .
Most people can also go out of their home if they need to buy food or to exercise, but they must be very careful not to go near anyone else. (Pek çok kişi yemek almaya veya spor yapmaya ihtiyaçları varsa evden çıkabilirler, ancak kimseye yaklaşmamak için çok dikkatli olmaları gerekir).	Yiyecek almak, ihtiyaçlarınızı karşılamak için evinizden çıkabilirsiniz ancak diğer insanlara yaklaşmamaya dikkat etmeniz gerekir .
Some people, particularly, most children, hardly feel ill when they get the coronavirus. (Bazı kişiler özellikle de çocukların çoğu koronavirüse yakalandıklarında pek de hasta hissetmez).	Bazı insanlar, özellikle de çocuklar, koronavirüse yakalandıklarında kendilerini hiç hasta hissetmez.

Benzer biçimde “the person” (kişi) de biz olarak değiştirilmiştir. Erek metinde, birlik, beraberlik vurgusu desteklenmiştir. İkinci örnekte, “most people” (pek çok kişi) ve “onlar” zamiri de “siz” zamirine dönüştürülmüş; erek metinde doğrudan okuyucuya seslenilmiştir. Üçüncü örnekte, çocukların hasta olmaları durumu kaynak metinde “çocukların çoğu pek de hasta hissetmez” şeklinde yer alırken, erek metinde çocukların hepsini kapsayacak şekilde anlam kaymasına uğramıştır.

İncelenen iki eserde de erek kültürde korona virüse yönelik alınan önlemler doğrultusunda eklem, çıkarma ve yeniden koyma yoluyla açıklayıcı işlev artırılmıştır. Ayrıca, iki eserde de erek metindeki birlik duygusunun kaynak metindeki daha güçlü kılındığı saptanmıştır.

5.2.2 Kültürel öğelere göre yeniden yazım

Eser 1'de erek metinde erek kültür doğrultusunda çıkarma ve eklemeler yapıldığı belirlenmiştir. Buna göre, Elif'in ellerini yıkarken söylediği şarkı ve bazı spor yapma biçimleri çıkarılmış, futbol arkadaşı bir erkeğe dönüştürülmüştür. Ayrıca, kaynak metinde Conni dişçi maskelerine aşına iken bu durum erek metne dahil edilmemiştir. Virüsün canavar olarak betimlendiği bölüm yine hem kültürel olarak çocuklara korku öğesi sunmamak amacıyla hem de muhtemelen paydaşların kafalarındaki çocuk

imgesi ile uyumlu olmadığı için çıkartılmıştır. Benzer biçimde erek metinde şans içeren ifadelerin çıkartıldığı ve karar alıcının çocuktan çok yetişkinler olduğu tespit edilmiştir. Önekler aşağıda tek tek incelenecektir.

Eser 1'den örnekler

Kaynak Metin	Erek Metin
<p>Um sich selbst zu schützen, ist es am allerwichtigsten, sich regelmässig die Hände zu waschen. Das macht Conni jetzt immer ganz besonders gründlich mit Wasser und Seife: vor jedem Essen, nach dem Klo und immer, wenn sie von draussen hereinkommt. Manchmal ist das lästig, aber meist planscht Conni gerne lange mit den Händen im Wasser. Sie singt dabei immer "Alle meine Entchen.... Das ist ungefähr so lange, wie jemand braucht, um Alle meine Entchen zu singen oder langsam bis 30 zu zählen. (Kendinizi korumak için yapmanız gereken en önemli şey ellerinizi düzenli olarak yıkamaktır. Conni bunu her zaman sabun ve suyla iyice yapar: Conni artık ellerini şu ve sabunla iyice yıkıyor: her yemekten önce, tuvaletten sonra ve her dışarıdan geldiğinde. Bazen bu can sıkıcı oluyor ama Conni çoğu zaman elleriyle suyun altında oynuyor. Bu sırada "Bütün ördek yavrularım" şarkısını söylüyor. ...Bu süre bütün ördek yavrularım şarkısını söylemek veya yavaşça 30'a kadar saymak kadar sürüyor)</p>	<p>Kendini korumak için en önemli kural düzenli olarak ellerini yıkamandır. Elif ellerini sabun ve suyla iyice köpürterek yıkamayı öğrendi. Yemeklerden önce, tuvaletten çıkınca ve dışarıdan eve döndüğünde mutlaka ellerini yıkıyor. Ellerini yıkarken sıkılmamak için şarkı söylüyor... Yavaş yavaş 30'a kadar sayarsan veya sevdiğin bir şarkıyı söylersen 30 saniye sürebilir.</p>
<p>Sie hüpfte wie ein Hampelmann, macht einen Purzelbaum oder streckt sich zur Decke. Sie lässt die Arme kreisen oder probiert, wie oft sie einen weichen Ball hochwerfen und wieder auffangen kann. Papa und Mama machen auch mit, um fit zu bleiben. (Bir çekmeli oyuncak gibi hoplayıp zıplayor, takla atıyor veya tavana doğru uzanıyor. Kollarını daire şeklinde havada çeviriyor ve yumuşak bir topu kaç defa havaya atıp yakalayabileceğini deniyor. Babası ile annesi de zinde kalmak için ona katılıyor.)</p>	<p>Bazen evde zıplayor, takla atıyor ya da farklı jimnastik hareketleri yapıyor. Annesiyle babası da ona katılıyorlar. Çünkü hem sağlıklı olmak istiyorlar hem de kilo almak istemiyorlar.</p>
<p>Sie möchte jetzt viel lieber mit Julia, Katja, Lars und allen anderen Ponyhof spielen oder Fussball. Sie will wieder ins Schwimmbad, zum Ballett und zu Flecki in</p>	<p>Elif, "Anne ben Deniz'le oynamayı çok özledim. Dicle'yle ata binmek istiyorum. Sonra Teoman'la futbol oynamak istiyorum. Havuza gitmek</p>

die Reitstunde, Kindergeburtstage feiern und auf den Jahrmarkt. (Julia, Katja, Lars ve diğerleriyle midilli çiftliğine gitmeyi veya futbol oynamayı daha çok istiyor. Yüzme havuzuna, baleye ve Flecki'nin oradaki binicilik dersine dönmek, doğum günü kutlamak ve kermese gitmek istiyor)	istiyorum,” dedi üzüntüyle.
---	-----------------------------

Birinci örnekte, kaynak metinde bulunan “Bütün Ördek Yavrularım” şarkısı erek metinde çıkarılmış ancak bunun yerine Türkçede çocukların özdeşim kurabileceği herhangi bir şarkı konulmamıştır. İkinci örnekte kaynak metindeki tavana uzanma, kollarını daire şeklinde çevirme, topu atıp tutma gibi eylemler erek metinde “farklı jimnastik hareketleri yapmak” olarak adlandırılmıştır. Üçüncü örnekte ise bale dersi çıkarılmış; futbol arkadaşı olarak bir erkek, Teoman eklenmiştir. Conni, Almanca metinde Julia, Katia, Lars ve diğerleriyle ata binip futbol oynamaktadır. Oysa, erek metinde Elif Dicle ile ata binerken Teoman ile futbol oynamaktadır. Dolayısıyla erek metinde kültürel olarak erkeklerin futbol oynaması güçlendirilmiştir. Kaynak metinde cinsiyetçi olmayan tutum, erek metinde yerini kızların ata binip erkeklerin futbol oynadığı bir dünyaya bırakmıştır.

Eser 1'den örnekler

Kaynak metin	Erek metin
Auch das Einkaufen ist jetzt anders als sonst. Weil nicht so viele gleichzeitig im Laden sein sollen, warten Conni und Mama zuerst draussen, mit viel Abstand zu anderen. Den Griff vom Einkaufswagen putzt Mama mit einem besonderen Tuch gründlich ab. Conni soll im Geschäft möglichst wenig anfassen und Mama trägt dort eine Maske, wie Conni sie von ihrer Zahnärztin kennt. Mama sieht damit ganz fremd aus. An der Kasse sorgen Markierungen am Boden dafür, dass alle Abstand halten. Eine Scheibe schützt die Kassiererin. (Alışveriş de artık her zamankinden farklı. Aynı anda mağazada çok fazla kişi olmaması gerektiğinden, Conni ve annesi önce dışarıda bekliyor., diğerlerinden uzakta. Annesi, alışveriş arabasının sapını özel bir bezle iyice siliyor. Conni dükkânda olabildiğince az yere dokunmalı ve annesi, Conni'nin dışısından bildiği türden bir maske takıyor. Bu halde çok tuhaf görünüyor. Kasada, yerdeki işaretler herkesin mesafesini korumasını sağlıyor. Bir cam da kasiyeri korur.	Bu dönemde alışveriş alışkanlıkları da değişti. Elif'in annesi çoğu zaman markete yalnız gidiyor. Bazen Elif'le kardeşini de götürüyor. Eğer markette çok insan varsa, bazılarının çıkmasını bekliyorlar. Annesi alışveriş arabasının tutma yerini antibakteriyel ıslak mendille siliyor. Elif markette bir şeye dokunmamaya dikkat ediyor. Annesi ve Elif de markette maskeyle dolaşıyorlar. Kasada sosyal mesafeyi korumak için yere işaretler konmuş. Kasiyer de korunmak için bir camekanın arkasından çalışıyor.

Kaynak metinde, Conni maskelere dışı ziyaretlerinden aşınadır. Oysa bu durum erek metinde geçerli değildir. Dolayısıyla erek kültürdeki çocuk imgesinin ya da çocukların “varsayılan” dışı alışkanlıklarının metnin erek kültürde düzenlenmesinde etkili olduğu iddia edilebilir.

Virüsün çıkarılması

Shavit'in (1986) belirttiği gibi çocuk yazını çevirisi tam da erek kültürde öngörülen çocuk imgesi ve o kültürde çocuk için “iyi” görülen unsurlar etrafında şekillenmektedir. Eser 1'de bu amaçla, sudan ve sabundan korkan dikenli virüs canavarının hikayesi çevrilmemiştir.

Eser 1'den örnekler

Kaynak metin	Erek metin
Conni liebt es auch, das Papa jetzt mehr Zeit als sonst zum Vorlesen hat. Gespannt lauscht sie der Geschichte vom Stachelvirusmonster, das alle krank machen will, aber ganz doll Angst vor Wasser und Seife hat. (Conni, babasının artık okumaya her zamankinden daha fazla vakti olmasını da seviyor. Herkesi hasta etmek isteyen ancak sabundan ve sudan korkan dikenli virüs canavarı hikayesini heyecanla dinliyor.)	Elif evde kaldığı günlerde babası ona daha çok zaman ayırdığı için mutlu oluyor. Babası ona kitap okurken heyecanla onu dinliyor.

Yukarıdaki örnekte virüs canavarı hikayesini heyecanla dinleyen bir Conni varken, Elif'in babasının ona ne hakkında kitap okuduğu bilinmemektedir. Sudan ve sabundan korkan virüs canavarı hikayesi erek metinde “varsayılan” çocuk imgesi için uygun görülmemiş ve çevrilmemiştir.

Şansın çıkarılması

Eser 1'de kaynak metin erek metin karşılaştırması yapıldığında bazı bölümlerin erek metinde atlandığı saptanmıştır. Örneğin *glück* kelimesi yani kelimesi erek metinde tamamen atlanmıştır.

Eser 1'den örnekler

Kaynak metin	Erek metin
Teddys bleiben davon aber zum Glück verschont (Neyse ki Teddyler (oyuncak ayılar) bundan etkilenmiyor)	Tüm bunlar Elif'in hayatında daha önce yaşamadığı şeyler
Conni malt gerne, aber Tanzen und Turnen machen ihr genauso so viel Spass! Und zum Glück geht das auch zu Hause. (Conni resim yapmayı seviyor ama dans etmek ve jimnastik de aynı derecede eğlenceli! Şansına bunu evde yapmak da mümkün.)	Elif resim yapmayı çok seviyor, aynı zamanda dans etmeyi ve jimnastik yapmayı da seviyor. Bunları evde yapabildiği için çok mutlu.
Aber es gibt noch mehr, was Conni tun kann, damit das Virus keine Chance hat. (Ancak virüsün hiç şans kalmaması için Conni'nin yapabileceği başka şeyler de var.)	Elif'in virüslerden korunmak için başka önlemler de alması gerekiyor.

Elif'in doktor önlüğüyle durduğu ve maske takan ayıcığın ona baktığı bölümde kaynak metinde yer alan “Neyse ki oyuncak ayılar bundan etkilenmiyor” ifadesi erek metinde yer almamıştır. İkinci örnekte, kaynak metinde yer alan “şansına bunu evde yapmak da mümkün” ifadesi “bunları evde yapabildiği için mutlu” şeklinde şans mutluluğa dönüştürülerek çevrilmiştir. Üçüncü örnekte de “şans” kelimesi erek metinden çıkarılmıştır. Buna göre, kaynak metinde kullanılan şans ifadelerinin erek metinde yer almadığı tespit edilmiştir. Çevirmenin/yayın evinin bu seçimlerinde erek kültürde yaratmak istedikleri “varsayılan” çocuk imgesi rol oynamış olabilir.

Artırılan asimetrik güç ilişkileri

Eser 1'de erek metinde asimetrik güç ilişkilerinin artırıldığı saptanmıştır. Buna göre, erek metinde korona virüs önlemleri karşısında zorlanmayan tahakkümü kabul eden bir Elif ve daha karar alıcı ebeveynler karşımıza çıkmaktadır.

Eser 1'den örnekler

Kaynak metin	Erek metin
Sie versucht, sich nicht ins Gesicht zu fassen und nicht zu popeln. Das ist aber gar nicht so einfach. Es ist auch nicht leicht, Freunde und Verwandte nicht zu umarmen. Manchmal will Conni einfach zu ihnen laufen und sie drücken. Statt jemanden zur Begrüßung zu umarmen oder die Hand zu reichen, winkt Conni jetzt. Lustig findet sie es, ihre Freundin Julia mit den Füssen zu begrüßen. (Yüzüne dokunmamaya ve burnunu karıştırmamaya çalışıyor. Ama bu hiç de kolay değil. Arkadaşlara ve akrabalara sarılmamak da kolay değil. Bazen Conni onlara doğru koşmak ve onlara sarılmak istiyor. Conni şimdi birine sarılmak veya biriyle tokalaşmak yerine onlara el sallıyor. Arkadaşı Julia'yla ayaklarıyla selamlaşmayı komik buluyor.)	Dışarıdayken elleriyle yüzüne dokunmuyor ve burnunu karıştırmıyor. Elif, arkadaşlarına ve akrabalarına sarılmadığı için üzülüyor. Ama bir tanıdığını gördüğünde sarılmak veya tokalaşmak yerine el sallıyor. En yakın arkadaşı ile ayaktan selamlaşıyor.
Und ihre Freundin Julia freut sich sicher, wenn Conni ihr jetzt einfach ein Bild malt und es ihr bei einem Spaziergang nachher in der Briefkasten steckt (Arkadaşı Julia da, Conni ona sadece bir resim çizer ve yürüyüşe çıkarken onu posta kutusuna koyarsa mutlu olacaktır.)	Elif, Deniz'e bir resim yapmaya karar verdi. Annesi, yürüyüşe çıktıklarında resmin Denizlerin posta kutusuna atabileceğini söyledi.

İlk örnekte Conni yüzüne dokunmamaya ve burnunu karıştırmamaya çalışırken bu zorlanma durumu erek metinde yer almıyor. Yani kaynak metinde yüzüne dokunmamaya çalışan ve bu konuda zorlanan bir Conni varken erek metindeki Elif yüzüne dokunmuyor. Benzer biçimde, arkadaşlara ve akrabalara sarılmadığı için zorlanırken bu durum erek metinde üzülme olarak yer alıyor. Conni'nin arkadaşıyla ayaktan selamlaşmayı "komik" bulması da erek metne yansımamıştır. Genel olarak, bu örnekte Conni'nin zorlanmalarının ve duygularının erek metne çok da yansıtmadığı görülüyor. Dolayısıyla, koronavirüs önlemleri konusunda çabalama ve zorlanma içeren ifadeler tamamen çıkarılmıştır. Erek metinde Elif daha çok büyüklerin kendi adına verdiği kararı, hegemonyayı ve tahakkümü kabul etmiş durumda.

İkinci örnekte, Erek metinde resim yapmaya karar veren Elif iken, yürüyüşe çıktığında posta kutusuna atmaya karar veren Elif'in annesi konumundadır. Oysa, kaynak metinde bu kararı kimin aldığı belirtilmemiştir. Bu şekilde, erek metinde çocuk için neyin iyi/doğru olduğuna karar veren ebeveynler olarak betimlenmiş, yetişkin ve çocuk arasındaki asimetrik ilişkiler metin yoluyla yeniden canlandırılmıştır.

Görsellerin metne dönüştürülmesi

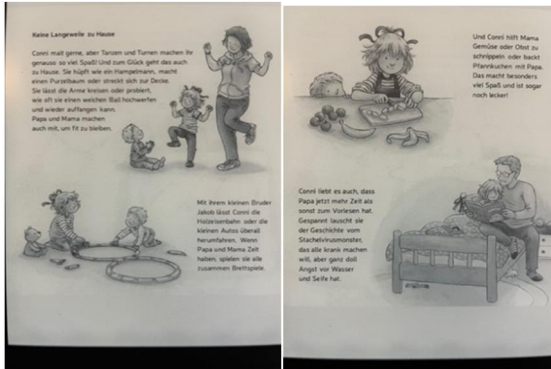
Eser 1'in incelenmesinde erek metnin bilgilendirici/açıklayıcı özelliğini artıran bir unsurun da görsellerin yazılı metne dönüştürülmesi olduğu saptanmıştır. Metnin yalnızca ülkeden ülkeye farklılık gösterebilen korona önlemleri ışığında değil aynı zamanda, resimleri yazılı metne dönüştürerek de yeniden yazıldığı ve metnin eğlence işlevinin azaltıldığı açığa çıkmıştır.

Eser 1'den örnekler

Kaynak metin	Erek metin
Also bei Teddy kann Conni keine Corona-Viren	Elif ayıcığımı muayene etti , ayıcığında koronavirüs

entdecken. (Conni Teddy'de herhangi bir korona virüsü tespit etmedi)	yoktu.
Conni spielt dann auch Homeoffice. Sie übt schreiben oder malt. (Conni de homeoffice oynuyor . Yazma veya resim konusunda pratik yapıyor.)	Annesi çalışırken Elif de etkinlik kitaplarından alıştırmalar çözüyor veya boyama yapıyor.
Mit ihrem kleinen Bruder Jakob lässt Conni die Holzseisenbahn oder die kleinen Autos überall herumfahren. Wenn Papa und Mama Zeit haben, spielen sie alle zusammen Brettspiele. (Conni, kardeşi Jakob ile tahta treni veya küçük arabaları sürüyor . Babasıyla annesinin vakti olduğunda, hepsi birlikte kutu oyunu oynarlar.)	Elif kardeşiyle ahşap tren setini kurup oynamaya bayılıyor. Bazen de annesi ve babasıyla kutu oyunlarından birini oynuyor.
Und Conni hilft Mama Gemüse oder Obst zu schnippeln oder backt Pfannkucken mit Papa. Das macht besonders viel Spass und ist sogar noch lecker! (Conni de annenin sebze veya meyve doğramasına yardım ediyor ya da babasıyla krep pişiriyor. Bu hem çok eğlenceli hem de lezzetli.)	Elif çocuk bıçağıyla meyve doğrayarak annesine mutfakta yardım ediyor. Babasıyla krep yapmayı da çok seviyor. Krepler çok lezzetli oluyor.

İlk örnekte, “Elif ayıcığını muayene etti” kısmı kaynak metinde yer almamaktadır, ancak erek metne eklenmiştir. Buna göre, resimde olan durum, Elif’in ayıcığını muayene etmesi erek metne yazı olarak da eklenmiştir. Örnek 2’de “Conni de homeoffice oynuyor” ifadesi erek metinde yer almamıştır. Onun yerine, evde yaptıkları daha detaylı olarak açıklanmıştır: “etkinlik kitaplarından alıştırmalar çözüyor veya boyama yapıyor” ifadesi kullanılmıştır. Üçüncü örnekte ise, görselde yalnızca Elif ve kardeşini tren seti oynarken görüyoruz. Kaynak metinde yer alan küçük arabalarla oynama eyleminin erek metinde yer almaması metnin görseller doğrultusunda çevrilmesi olabilir. Benzer bir durumun Elif’in resimde meyve doğrarken görüldüğü ancak kaynak metinde hem sebze hem meyve doğramaya yardım ettiği üstteki son örnekte de yer aldığı saptanmıştır. Erek metinde sebze ifadesi çıkartılmış, resimdeki görsele uygun olarak Elif’in yalnızca meyve doğrama eylemi yazılı metinde yer almıştır. Son iki örneğin görselleri aşağıda verilmiştir.

Eser 1’den Örneklerin görselleri: Conni tren setiyle oynuyor ve meyve doğruyor

5. Sonuç gözlemleri

Bu çalışmada, COVID-19 pandemi döneminde kısa zaman zarfında Türkçeye çevrilen iki eserin kaynak metni ve erek metni karşılaştırılmış ve işlev kaymaları örnekler ışığında analiz edilmiştir. Çalışmada, çizer Axel Scheffler’in resimlediği “Koronavirüs Çocuklar İçin Koronavirüs” ve Türkçeye Elif Serisi olarak giren seriye ait kitaplardan biri olarak çıkan “Elif Korona Zamanlarında Cesaret Veriyor” adlı

kitaplar incelenmiştir. Kitapların seçiminde, çocuk yazınında Türk çocukların/ebeveynlerin yakından tanıdığı, merkezde yer almaya başlamış bir yazar ve çizerin eserleri olması rol oynamıştır.

Oittinen'e göre (2000) çocuk yazını çevirisinde yetişkinler çocuk bu metinden keyif alacak mı sorusu yerine çocuk bu metinden ne öğrenecek sorusunu sorarlar (s. 167). Çeviriler de tam da bu doğrultuda, pedagojik işlevleri, açıklayıcılıkları/bilgi vericilikleri artırılarak erek kültürdeki koronavirüs önlemleri doğrultusunda yeniden yazılmış, birlik/beraberlik vurgusu artırılmış, yetişkinler ile çocuklar arasındaki asimetrik ilişkiler güçlendirilmiştir. Ayrıca, Elif Korona Zamanlarında Cesaret Veriyor adlı eserde erek kültürün/yayınevinin, çevirmenin yani erek kültürdeki karar alıcıların çocuk imgesi doğrultusunda kültürel olarak ekleme, çıkarmalar yapılmış, metin görsellerle uyumlu olacak şekilde yeniden yazılmış, virüsün canavar olarak betimlenmesi, şans unsurları çıkarılmıştır. Bu değişiklikler, metnin eğlence işlevi eksilti olarak yapılmıştır. Kısacası, eserlerin çevirilerinde işlev kaymaları olmuş, erek metinlerde açıklayıcı/bilgilendirici özellikler, pedagojik kaygılar göre daha ön plana geçmiştir.

Klingberg (1986) çocuk edebiyatında adaptasyonu, yazarın muhtemel okuyucuların ilgi alanlarını, ihtiyaçlarını, deneyiminin, bilgisini ve okuma becerilerini dikkate alması olarak betimler. Klingberg'e göre metnin adaptasyon oranı yüksekse, okunabilirliği de artar. Ona göre, bir çocuk kitabı çevirilerken, çevirmenin yapması gereken bu adaptasyon seviyesini yani fonksiyonel denklik seviyesini korumaktır. Bu bakış açısından, pandeminin çocuklara adapte edildiği, metinlerin benzerlikler taşıdıkları, amaçlarının, bölümlerinin ve çevirilerdeki işlev sapmalarının metinlerin erek kültürdeki pandemi kurallarına uyarlanması itibarıyla benzerlik taşıdığı iddia edilebilir. Oittinen'e (2000) göre her şey adapte edilebilir; isimler, zaman, mekân, türler, tarihi olaylar, kültürel ve dini törenler ve hatta inançlar (s. 99). Burada, metinler ve korona dönemine adapte edilmiş, bu dönemde olması istenen çocuk imgesi göz önünde bulundurularak çeviri yapılmıştır. Hatta, Even-Zohar'ın (1990) çoğul dizge kuramında ifade ettiği merkez çevre ilişkisinde merkeze "pandemi" nin geçtiği, çevirinin pandemi olan bir kültürden pandemi olan bir başka kültüre yapıldığı dahi iddia edilebilir.

İstanbul Kent Konseyi'nin yayımladığı *Meraklı Çocuklar için Koronavirüs Rehberi* adlı kitapta yer alan İstanbul Kent Konseyi Başkanı Tülin Hadi'nin kaleme aldığı önsöz de yine incelenen metinlere benzerlik sergilemekte, metinlerin hedef kültürdeki pandemi kurallarına ve istenen çocuk imgesine göre yapıldığı bulgusunu desteklemektedir:

Bugünlerde bütün dünyada çok hızla yayılan bir virüs ve onun yaydığı hastalıkla mücadele edildiğini mutlaka duymuşsunuzdur. Buna rağmen, parkta ya da bahçede olmak yerine sürekli evde olmak yine de garip geliyor olabilir. Şu anda dünyanın neredeyse her tarafında bütün çocuklar sizlerle aynı durumda. Öyle sanıyoruz ki, hepinizin bu durumla ilgili birçok sorusu var. Bu kitapçık, merak ettiklerinizi cevaplamak üzere İtalya'da hazırlandı ve bizler tarafından size ulaştırılıyor. Kitabı okuyup bitirdiğinizde merakınızın giderilmiş olması ve virüsten güçlü olmanız dileğiyle...

Üstteki metinde de birlik beraberlik ortamı yaratılmaya çalışılmış, çocukların sorularının yanıtlanması amaçlanmıştır. Belirsizliğin baskın olduğu ortamda umutsuzluk duygusunun yerini umuda ve eyleme bırakması, sosyal mesafe, maske ve el yıkama gibi sağlık ve hijyen kurallarının çocuklara kavratılması, evde sıkılmak yerine yapılabilecekler, büyükler ile uzaktan görüşmenin önemi vurgulanarak çocuk "çerçevelenmeye" çalışılmıştır. Nitekim bu çalışmada incelenen iki eserde de bilgilendirici işlev daha ön plana çıkmış, benzer biçimde çocuk "çerçevelenmeye" çalışılmıştır. Buna göre, kitaplar amaçsal ve eğitimsel görevlerini yerine getirmiştir. Ayrıca, asimetrik güç ilişkileri yetişkinlerin kafasındaki çocuk imgesinin çocuklara bu kitaplar aracılığıyla taşınması yoluyla tekrar kendini gerçekleştirmiştir. Nikolajeva'nın (2014) çocuklar sosyal yapıları, mekanizmaları ve uygulamaları, normları, sosyal davranışları çocuk yazını yoluyla edinebilir ve çocuğa yönelik beklentiler yazın yoluyla çocuğa

kavratılabilir (s. 31-33) ifadesini destekler biçimde, topluma uyumlu, koronavirüs kurallarını takip eden çocuklar yaratmak hedeflenmiştir.

Ayrıca, incelenen kitapların, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı Gelişimsel Pediatri Bilim Dalı ve Gelişimsel Pediatri Derneği tarafından hazırlanan “Yeni Tıp Koronavirüs Salgınında İlk Beş Yaştaki Çocuklarımızın Gelişimini Destekleme Rehberi” adlı rehberde belirtilen konularla paralel olduğu gözlemlenmiştir. Koronavirüs döneminde bebeklerin ve çocukların gelişimini desteklemeyi amaçlayan rehber, gelişim için 10 ilke belirlemiştir. Rehberde göre, çocuğun beynine giden yol kalbinden geçer, gelişim bağlanma ve ilişkidir, iletişim hareket ve bereketir, düzen huzur verir ve esneklik dayanıklılık getirir. Rehberin başlıkları, tam da incelenen çeviri kitaplar ile benzerlik göstermektedir: İlk beş yaştaki çocuklarımızı koronavirüs hastalığı hakkında nasıl bilgilendirelim başlığı altında koronavirüs nedir, ben hastalanacak mıyım, siz hastalanacak mısınız, dedelerim anneannem, babaannem nerede onları çok özledim, neden yanlarına gidemiyorum, neden kreşe, okula gitmiyorum, neden insanlar maske takıyorlar, neden dışarı çıkamıyorum” başlıkları yer almaktadır. Tıp uzmanlarının hazırladığı bir rehber ile İngilizce ve Almanca’dan Türkçeye kazandırılan çocuk kitaplarının başlıklarının bu kadar benzer, neredeyse aynı olması bu çocuk kitaplarının bilgilendirici/ pedagojik amacına güçlü bir şekilde işaret etmektedir. Aynı zamanda, bu rehberde “Çocuklarla Kitap Okumak” başlığının yer alması bizi rehberden tekrar kitaplara taşıyarak tam döngüyü tamamlamaktadır. Bu bölümün son cümlesi de yine incelenen kitaplara benzerlik taşımaktadır: “Bu zorlu dönemde birlikte kitap okumak, nitelikli zaman geçirmemizi ve çocuğumuzun gelişimini desteklememizi sağlayacaktır.” Ayrıca, bu rehberde çocuklara okunması önerilen kitaplar arasında Axel Scheffler’in çizimlerini yaptığı Türkçeye İyi Yürekli Dev Memo adıyla çevrilen kitabın yer aldığını da belirtmek gerekir.

Bu çalışmada, çeviri “iki kutuplu değil”, kültürleri birleştirici doğası olan bir öge olarak ele alınmıştır. Ayrıca, zaten gerek kaynak gerek erek metnin içinde hedef kitleye yakınlaştırma eylemi yapıldığı, çocuğa yabancı olan bir unsurun, koronavirüsün, hedef kitlenin kavrayışına yakınlaştırılarak sunulmaya çalışıldığı iddia edilebilir.

Gelecekte araştırılabilecek konulardan biri, bu kitapların çocukların gereksinimlerini karşılayıp karşılamadığı, evrensel çocukluk yaratıp yaratmadığı, yetkinliklerine uygun olup olmadığıdır. Zira koronavirüs tamamen büyüklerin gözünden sunulmuş ve kültürel homojenleşme hedeflenmiştir. Bu doğrultuda, çocuklar için yazılan kitapların onlar tarafından nasıl algılandığının araştırılması yapılabilir. Yani, *varsayılan* okuyucunun metni nasıl alımladığı gelecekte çalışılabilecek konulardan biridir. Okumanın metnin ve okuyucunun getirdiğinin birleşimi olarak yorumlanmasından yola çıkacak olursak okuyucuların metne taşıyacakları da okumayı etkileyecektir (Oittinen, 2000 s. 23). Örneğin, metni, ailesinde korona vakası çıkan bir çocuk, okula geri dönen bir çocuk, okula geri dönüp okulunda vaka çıkıp okulu tekrar kapatılan bir çocuk bambaşka okuyacaktır. Dolayısıyla, çocuklar pandemi ile ilgili artalan bilgilerini, deneyimlerini, beklentilerini okumalarına yansıtacaklardır. Buna göre, bir yetişkinin çocuğa kitap okuması hikâye anlatmaya benzer bir süreç olduğundan metnin bazı yerleri tekrarlanacak, bazı yerlerde yavaşlanacak ve çocuğun tepkilerine yanıt verilecektir. Metnin yazıldığı tarihte neredeyse bir buçuk yıldır pandemi yaşandığı ve yeni mutasyonlar görüldüğü göz önünde bulundurulduğunda, bu süre uzadıkça yepyeni okumalar söz konusu olacaktır. Bu bağlamda, metnin fonksiyonunun sabit bir öge olmadığından, metin “yeniden” okunduğunda “yeniden” tanımlanan bir öge olduğundan yola çıktığımızda bu metinlerin gelecekte nasıl bir fonksiyon kazanacağı da gelecekte incelenebilecek konulardan biridir. Zaman ve mekân, yani durum değişikçe metin de değişecektir.

Kaynakça

- Akbaş, A. ve arkadaşları. 2020. *Yeni Tıp Koronavirüs Salgınında İlk Beş Yaştaki Çocuklarımızın Gelişimini Destekleme Rehberi*. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı ve Gelişimsel Pediatri Derneği.
- Alvstad, C. ve C.Borg. (2020). The impact of awards on the translation and circulation of children's literature into semi-peripheral and peripheral languages. *Perspectives*, DOI: 10.1080/0907676X.2020.1839521
- Dinçkan, Y. (2017). Çocuk Yazınında Sessel Öğelerin Çevirisinin Önemi. *Çeviribilim ve Uygulamaları Dergisi*, 23, s. 55-71.
- Donaldson, J ve A. Scheffler. 2017. *Pırtık Tekir*. (7. Basım) (A. Gergin. Çev). İstanbul: İş Bankası.
- Even-Zohar, I. (1990). The position of translated literature within the literary polysystem. *Poetics Today*, 11 (1), 45-51. <https://doi.org/10.2307/1772668>
- Frank, H. (2007). *Cultural Encounters in Children's Literature Images of Australia in French Translation*. New York: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315759807>
- House, J. (2006). Text and Context in Translating. *Journal of Pragmatics* 38, 338-358. Doi: 10.1016/j.pragma.2005.06.021
- Jenner, E., K. Wilson ve N. Roberts. (2020). *Koronavirüs Çocuklar için Koronavirüs Kitabı*. (A. Scheffler, Resmeden). (N. Kabataş. Çev). İstanbul: Hep Kitap.
- Kansu Yetkiner, N.(2010). Çocuk Yazınındaki Dilsel ve Dil Ötesi Normlar Bağlamında Felaket Henry Serisinin Türkçeye Çevirileri. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 27 (2), 55-77.
- Karadağ, A. (2018). Çeviri Çocuk Edebiyatı Bağlamında Asimetrik Güç İlişkileri: Yetişkin Çevirmenler ve Çocuk Okurlar. S. Taş (ed.). *Çeviribilimde Güncel Tartışmalardan Kavramsal Sorgulamalara* (s. 43-81). İstanbul: Hiper Yayın.
- Karadağ, A., E. Bozkurt ve N. Alimen. (2015). Çeviri ve Yönlendirme: Sabiha ve Zekeriya Sertel'in Çeviri Çocuk Edebiyatı Eserleri. *RumeliDE- Journal of Language and Literature Studies*, 2, 93-112. <https://doi.org/10.29000/rumelide.133746>
- Katan, D. (2004). *Translating Cultures: An Introduction for Translators, Interpreters and Mediators*. Manchester: St. Jerome Publishing.
- Klingberg, G. (1986). Children's Fiction in the Hands of the Translators. *Studia psychologica et paedagogica*. Series altera LXXII. Bloms BoktryckeriAb.
- Lathey, G. (2011). The translation of literature for children. K. Malmkjær & K. Windle (Ed.), *The Oxford handbook of translation studies*. Oxford. DOI: 10.1093/oxfordhb/9780199239306.013.0015
- Logan, Jessica A. R.; Justice, Laura M. ; Yumuş, Melike; Chaparro-Moreno, Leydi Johana. (2019). When Children Are Not Read to at Home: The Million Word Gap. *Journal of Developmental & Behavioral Pediatrics*, 40(5), 383-386. doi: 10.1097/DBP.0000000000000657
- McLuhan, M. ve Fiore Q. (1967). *The Medium is the Massage: An Inventory of Effects*. London: Penguin. Books.
- Neydim, N. (2020).Çocuk edebiyatı klasiklerinde çeviri yaklaşımları: Uyarılama, yeniden yazma, kültürel müdahale. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (19), 851-858. Doi: 10.29000/rumelide.752864.
- Nerini, E. ve Longo D. 2020. *Meraklı Çocuklar için Koronavirüs Rehberi*. (Koca G.A. Çev). İstanbul: İstanbul Kent Konseyi.
- Nikolajeva, M. (2014). *Reading for Learning Cognitive Approaches to Children's Literature*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Okyayuz, Ş. ve M. Kaya. (2018). Çevirmenlerin Gözünden Çocuk Yazını: Çeviribilim Sınıflarında Çocuk Yazını Eğitimi Verilirken Üzerinde Durulması Gereken Konuların Kısa Bir Tanıtımı. Asos

- Journal The Journal of Academic Social Science Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6 (64), 14-39. <https://doi.org/10.16992/ASOS.13367>
- O'Sullivan, E. (2003). Narratology Meets Translation Studies, or, the Voice of the Translator Children's Literature. *Meta* 48 (1-2) , S. 197-207.
- O'Sullivan, E. (2005). *Comparative children's literature* (A. Bell. Çev). Londra ve New York: Routledge.
- Ottinen, R. (2000). *Translating For Children*. New York: Garland Publishing.
- Oittinen, R. (2006). No Innocent Act: On Ethics of Translating for Children. J. Van Coillie ve W.P. Verschueren (Ed.), *Children's Literature in Translation Challenges and Strategies* (s. 35-47). Londra ve New York: Routledge.
- Robinson, D. (1991). *The Translator's Turn*. Baltimore: Johns Hopkins University.
- Rose, J. (1984). *The Case of Peter Pan or the Impossibility of Children's Fiction*. London: The Macmillan Press.9
- Sapiro, G. (2008). Translation and the field of publishing. *Translation Studies*, 1(2), 154-166. <https://doi.org/10.1080/14781700802113473>
- Schneider, L. (2020). *Elif Korona Günlerinde Cesaret Veriyor*. (A. Gergin. Çev). İstanbul: İş Bankası.
- Schneider, L. (2020). *Elif'in Uykusu Gelmiyor*. (A. Gergin. Çev). İstanbul: İş Bankası.
- Schneider, L. Ve Görrissen, J. (2020). *Minik Elif'in Tuvalet Eğitimi*. (A. Gergin. Çev). İstanbul: İş Bankası.
- Sinar, A. (2006). Türkiye'de Çocuk Edebiyatı Çalışmaları. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*. 4(7), 175-225.
- Shavit, Z. (1986). *Poetics of Children's Literature*. Atina ve Londra: The University of Georgia Press.
- Siegel, D.J ve T.P Bryson (2011). *The Whole-Brain Child 12 Proven Strategies to Nurture Your Child's Developing Brain*. New York: Random House.
- Van Coillie, J. ve W. P Verschueren. (2006). *Children's Literature In Translation: Challenges And Strategies*. Manchester: St. Jerome.
- Van Coillie, J. ve J. McMartin. (2020). *Children's Literature in Translation Texts and Contexts*. Leuven University Press.

Internet kaynakları

- Axel Scheffler Kimdir, Erişilen Tarih 15 Şubat 2021, https://www.idefix.com/yazar/axel-scheffler/s=261357?gclid=CjoKCCQiAs5eCBhCBARIsAEhk4r7QikRfFg6RZzytth6mCYiN6sifBB1Fz1VwTBdFVPl9w5jzSvuc24aAoUheALw_wcB&gclid=aw.ds
- Coronavirus- a book for Children. Erişilen Tarih 15 Şubat 2021, <https://axelscheffler.com/books-for-older-children/coronavirus>
- Çelikbaş, H. (2020, 11 Mart). Erişilen Tarih 15 Mayıs 2021, Sağlık Bakanlığında 'Yeni Koronavirüs evde izleme Karantina kuralları' başlıklı paylaşım <https://www.aa.com.tr/tr/koronavirus/saglik-bakanligindan-yeni-koronavirus-evde-izleme-karantina-kurallari-baslikli-paylasim/1761548>
- Çocuklar için, 13 Nisan 2020. Erişilen Tarih 15 Şubat 2021, <http://besiktaskultursanat.com/haberler/turkiye/cocuklar-icin/>
- Çocuklar için Koronavirüs Kitabı, 14 Nisan 2020. Erişilen Tarih 15 Şubat 2021, <https://www.hurriyet.com.tr/kitap-sanat/cocuklar-icin-koronavirus-kitabi-41494351>
- Out now: a free informaiton book explaining the coronavirus to children, illustrated by Gruffalo illustrator Axel Scheffler, 6 Nisan 2020. Erişilen Tarih 15 Şubat 2021, <https://nosycrow.com/blog/released-today-free-information-book-explaining-coronavirus-children-illustrated-gruffalo-illustrator-axel-scheffler/>

- Sözlük Yayıncıları Seçti Yılın Kelimesi 'Pandemi', 1 Aralık 2020. Erişilen Tarih 8 Mart 2021, <https://www.amerikaninsesi.com/a/sozluk-yayincilari-secti-yilin-kelimesi-pandemi-5683124.htm>
- Uygun. G. (2020, 20 Nisan). Çocuklar Koronavirüsü Öğreniyor. Erişilen Tarih 15 Şubat 2021, <http://www.gazetekadikoy.com.tr/kultur-sanat/cocuklar-korona-virusu-ogreniyor-h16105.html>
- World Health Organization. (2020, 11 Mart). WHO Director-General's Opening Remarks at the media briefing on COVID-19. Erişilen Tarih 7 Şubat 2021, <https://www.who.int/director-general/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-media-briefing-on-covid-19---11-march-2020>
- 81 ile COVID-19 Genelgesi: Tüm Alanlarda Maske Takmak Zorunlu Oldu (2020, 08 Eylül). Erişilen Tarih 15 Mayıs 2021, <https://www.dunya.com/gundem/81-ile-covid-19-genelgesi-tum-alanlarda-maske-takmak-zorunlu-oldu-haberi-480838>

Adres

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - İSTANBUL / TÜRKİYE 34714
e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

Address

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - ISTANBUL / TURKEY 34714
e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616